

BORSODI
KÖNYVTÁROS

IL. RÁKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
MISKOLC

Miskolc
1976/1

**BORSOD-
ABAÚJ-
ZEMPLÉN
MEGYEI
II. RÁKÓCZI FERENC KÖNYVTÁR**

Szerkesztőség:
Miskolc, Felszabadítók útja 11. Telefon: 37-521

Borsod-Abaúj-Zemplén megye könyvtárainak folyóirata,
megjelenik félévenként

1976. 15. évfolyam, 1. szám
II. RÁKÓCZI FERENC
MEGYEI KÖNYVTÁR
MISKOLC

Felelős szerkesztő:

SZABÓ GYULA

Kiadja:
a Borsod megyei Lapkiadó Vállalat
Felelős kiadó: Veres Mihály

Borsod megyei Nyomdaipari Vállalat, Miskolc 2943 — 1000 db
Felelős vezető: Szemes István

Könyvtárgyarapító Rákócziak

A vezérlő fejedelem emlékévében hadd emlékeztessen a nevét viselő megyei könyvtár, tisztéhez illően, a hazai közművelődést könyvtárak alapításával és gyarapításával is istápoló Rákócziakra. Ebben a történelemalakító családban az első fejedelem dédapától — I. Rákóczi Györgytől — az életművét híven folytató dédunokáig eleven hatóerőnek tudták és tudatosan használták-hasznosították a könyvet az or-

szágos küldetésüket egyéni érdekeik elé helyező legjobbak. II. Rákóczi Ferenc a politikai tekintélyét erősítő anyagi javaival e javaknak az országnyi közösség javára való felhasználási kötelességét is örökölte — egyebek között éppen a családja alapította közkönyvtárakról való gondoskodás kötelességét.

Már a család történelmi szerepét megalapozó I. Rákóczi György olyan könyvgyűjtő és könyvekkel élő fejedelem volt, aki a könyveket nem azért vásárolta, „hogy azok sorozata palotájának belső díszéül szolgáljon, vagy hogy különleges becsű ritkaságokhoz jusson.” (Sőt a teljesebb igazsághoz tartozik, hogy nem is ő az első könyvedvelő a Rákócziak közül — hiszen az ő édesapja, Zsigmond sem tekintette kidobott pénznek azt a tetemes summát, amellyel az anyanyelv művelésének korában legnagyobb hatású eszköze, a vizsolyi biblia kiadását támogatta.) Apja példáját a fejedelmi székben is követő I. Rákóczi György könyvtáralapító-gyarapító elveiben és gyakorlatában mai felfogásunk szerint is „modernnek” minősíthető szemléletet érvényesített: a tartalmi igényességet, a művészi értéket és a friss „információhordozót” kereste, becsülte a könyvekben. Ilyen művek felkutatásával, megvásárlásával bizta meg azokat a tanuló ifjokat, akiket a sárospataki — és a gyulafehérvári — kollégiumból „ismeretkörük tágítására külföldi egyetemekre küldött”, illő ösztöndíj adományozásával. De megbízta kereskedelmi és politikai ügyvivőit is az akkor megjelent híres külföldi könyvek beszerzésével. S elsőrendű érdeklődést tanúsított az aktuális politikai híreket közlő újságok, röpiratok (a különféle *Neue Zeitung-ok*, *Avisa-k*, *Relatio-k*, *Mercurius-ok*) iránt. Geötsi Pál nevű megbízottja például 1647. február 21-én azt írta Danzigból a fejedelemnek: „aminémű hírek ott forognak, nyomtatásban is elküldöm Nagyságodnak.” S ő volt az, aki felismerve Mátyás király nagyhírű könyvtárának pótolhatatlan történelmi értékét, mindent megtett, hogy megszerezze a törökök-

től a Corvinák akkor még Budán őrzött maradványát. (Nem rajta múlt, hogy dédelgetett tervének megvalósulása meghúszult — a törökök más-irányú politikai koncepciói miatt.)

Kezdeményező volt korában azzal is, hogy nyilvánossá tette könyvtárát, mert úgy tekintette a könyveket, mint „a nemzeti művelődés eszközeit.” Tolnai István sárospataki református lelkésszel folytatott levelezéséből tudjuk, hogy a sárospataki várbeli fejedelmi könyvtár nyitva állott a tudománykedvelők, a „tudományokban búvárkodók” előtt, s azt is, hogy könyvtárából a kölcsönzés, az ő engedélye alapján, szinte mindennapos volt. Megszabott rend szerint: „a kikölcsönzött könyveket katalógusban (füzetes jegyzékben) kellett nyilván tartani”, s e katalógust időszakonként be kellett mutatni a fejedelemnek. Az említett Tolnai István lelkész volt egyben az első ismert nevű pataki könyvtárnok is.

A példamutató műveltségű fejedelmi pár — I. Rákóczi György és Lorántffy Zsuzsanna — kisebbik fia, a tudós hajlamú Rákóczi Zsigmond (aki a pataki főiskola egyetemmé fejlesztésével is foglalkozott), következetesen folytatta a fejedelmi könyvtár fejlesztését, és a korabeli feljegyzések szerint „a könyvtár számára sok jeles, tudományos könyvet hozatott meg külföldről is.”

Ebben az időszakban — a XVII. század derekán — már az egyetemes tekintélyű nagy tudós és pedagógus, a négy éven át Sárospatakon tevékenykedett Comenius szellemi hatása is érvényesült a könyvtár gyarapításában. Rákóczi Zsigmond azzal tette teljessé a nagy értékű családi gyűjtemény nyilvánosságát, hogy a könyvtárat ráhagyta a sárospataki kollégiumra. Korabeli feljegyzés ad hírt róla, hogy a pataki kollégiumi könyvtár a XVII. században „Magyar- és Erdélyországban az első helyet foglalja el”. A Rákóczi-várból 1658—1660 között szállították át a főiskola épületébe a könyveket.

Am később a latin mondás baljós értelmi változata teljesült be a Rákócziak alapította főiskolai könyvtáron. („Habent fata sua libelli.”) Az ellenreformációs üldöztetés miatt való bujdosásban sok nagy értékű könyv megsemmisült, elkallódott. A bujdosás hosszú időszaka után a vallási türelmet hirdető, és azt előretekintő művelődéspolitikájában következetesen érvényesítő II. Rákóczi Ferenc adta vissza a pataki kollégiumot, és benne az ősei alapította könyvtár maradványát eredeti rendeltetésének, nyomban nemzeti szabadságharca első esztendejében, 1703-ban. A „könyves” fejedelem jelképnek is szánta a szép gesztust: jelezni kívánta vele, hogy a nemzet önvédelmi harcában nem nélkülözheti a szellem átható fegyverét.

S az írott, a nyomtatott szó fegyverét ő maga a népi szabadságharc vezéréhez méltó példamutatással, mesteri tökélyrel forgatta. A küzdelem kezdetén Brezán várából „nyílt levéllel” fordult „minden igaz, és édes országunk dicsőséges szabadságát óhajtó egyházi és világi, nemes és nemtelen, fegyverviselő és otthonlakos igaz magyarok”-hoz, és ugyancsak nyomtatott kiáltványban, a híres Recrudescunt-ban igazolta ország-világ előtt a kuruc mozgalom jogosságát. Ugyanezért indította meg az első hazai újságot, a nemzetközi latin nyelven érvelő Mercurius Veridicus Hungaricus-t. Tisztjei felkészültségét korszerű hadtudományi munkával kívánta

segíteni, ezért vágott bele a „Hadakozó embernek tanító scholája” című hadászati értekezése megírásába (amelynek perdöntő kézírata a felszabadulás utáni gondos kutató munka eredményeként került elő hosszú lap-pangásából), s amelyben jeles anyai rokona, a költő és hadvezér Zrínyi Miklós hűséges tanítványaként a katonai tudnivalókat összekapcsolta a politikai eszmékkel.

A fegyveres harc időszakában is messzemenően gondoskodni igyekezett a békés tudományok letéteményeseiről; az iskolákról, a levéltárakról, a könyvtárakról. A szívéhez különösen közeli pataki főiskolában mindennekfölött értékelte a természettudományos oktatás örvendetes előretörését. Nagy érdeklődéssel tanulmányozta a híres Simándy professzor úttörő jelentőségű fizikai kísérleteit, buzdította a világi tudományok kiterjesztésére a kollégium tudós professzorait. Buzdításának, a családi hagyományokat folytató patrónusi tevékenységének bizonyítással tetemes része volt abban, hogy a pataki főiskola természettudományos eszköztára — s a természettudományos oktatást szolgáló szakirodalom aránya az iskola könyvtárában — a XVIII. század elején kiállta az összehasonlítást a példaképnek tekintett európai iskolákéval.

Tudománypártoló, iskola- és könyvtárgyarapító törekvéseiben a „tudatos jövőt” tervező, nevelő, az „országban-nemzetben” gondolkozó nevelő mutatkozott meg, aki hiteles önismerettel írhatta magáról: „Egész dicsőséget és gyönyörűséget abban tartom, hogy az ifjúságot hazám szolgálatára nevelhessem.”

BERECZ JÓZSEF

A megyei könyvtár KISZ-szervezetének Rákóczi emlékműsora (Fotó: B. B.)

A tanácsi közművelődési könyvtárak 1975. évi eredményei a statisztika tükrében

Borsod-Abaúj-Zemplén megye tanácsi könyvtárainak száma 1975. év végén 436 könyvtári egység volt. Az év folyamán megszűnt 8 könyvtár, 3 új létesült. Meg kell említenünk, hogy a leninvárosi könyvtár a szakszervezeti hálózatból a tanácsi hálózatba került át.

Az önálló könyvtárak száma 206, a fiókkönyvtárak száma 230. 1975-ben a 30 év 30 könyvtár mozgalom keretében 4 könyvtár került átadásra. Emőd, Pálháza, Felsőzsolca és Ónod könyvtárában a belső területnagyság számottevően növekedett, bútorzatuk pedig teljesen megfelel a modern követelményeknek. Emőd könyvtára négyzetméterben is elérte a „C” típusú könyvtári normát.

A körzeti könyvtárak száma eggyel nőtt (Pálháza), a kiemelt községi könyvtárak száma szintén eggyel (Izsfalva). Sajnos nem tudtuk elérni, hogy Felsőzsolca függetlenített könyvtárost kapjon, s így a megváltozott körülmények ellenére is tiszteletdíjas könyvtárként kell működnie.

1975-ben egyetlen új státuszt sem biztosítottak, ezért a 11 három-ötezer lakosú községben változatlanul csak tiszteletdíjas könyvtárosok tevékenykednek.

Az állomány alakulása:

1975. december 31-én a tanácsi könyvtárak állománya 1 857 872 kötet. Az év folyamán 141 289 kötetet vettek leltárba, ez 12 173 kötettel több 1974-hez viszonyítva. 1975-ben 30 686 kötetet töröltek a hálózatban. A tiszta gyarapodás 110 603 kötet, s ez közel 13 ezerral több, minél 1974-ben volt.

Az ezer lakosra jutó kötetek számának alakulása elég változatos képet mutat. Megyei összesítésben átlagban elértük az ezer lakosra jutó 252 kötetet, de a hálózaton belül nagy a szóródás. Kazincbarcikán, Sátoraljaújhelyen 3000 fölött van az ezer lakosra jutó kötettség, de három járásban és két városban még mindig nagy a lemaradás. Pl. a miskolci járásban 1912, a szerencsi járásban 1939, az ózdi járásban 2199, Sárospatakon 1959, Leninvárosban 2138 kötet jut ezer lakosra.

Az egy olvasóra jutó kötettség mindenütt emelkedett, ez azonban az olvasók számának stagnálásával, illetve csökkenésével van összefüggésben.

A könyvbeszerzési összeg alakulása:

1974-ben összesen 4 550 232 forintért vettünk könyvet,
költségvetésből 3 639 186 forintért,
egyéb forrásból 911 046 forintért.

1975-ben összesen 5 046 223 forintot költöttünk könyvre,
költségvetésből 3 982 160 forintot,
egyéb forrásból 1 064 063 forintot.

1975-ben 495 991 forinttal többet költöttünk könyvre, mint az előző évben. (Ebben az összegben benne van a központi támogatásból származó ajándékkönyvek ára is.)

Közel 343 ezer forinttal emelkedett a költségvetésben megtervezett összeg, de még mindig soknak tartjuk az egyéb forrásból adódó összeget, hiszen az 1 064 063 forint nem szolgálta a tervszerű állománygyarapítást. Nem győzzük eléggé hangsúlyozni, hogy csak a költségvetésben előre megtervezett összeg biztosíthatja a tudatos, tervszerű állománygyarapítást. Ez a felismerés érvényesült már az edelényi járásban (59 ezer forinttal), a szerencsi járásban (46 ezer forinttal), az ózdi járásban (43 ezer forinttal), Sárospatakon (40 ezer forinttal), Sátoraljaújhelyen (32 ezer forinttal), ahol a költségvetésben terveztek többet az előző évinél.

Az egy lakosra jutó könyvbeszerzési összeg megyei átlaga 6,85 Ft, az emelkedés 1974-hez viszonyítva 55 fillér.

A járásek, városok sorrendje a következő:

1. Sátoraljaújhely város	11,7 Ft jut egy lakosra
2. Miskolc megyei város	11,6 Ft jut egy lakosra
3. Kazincbarcika város	10,5 Ft jut egy lakosra
4. Leninváros	9,4 Ft jut egy lakosra

5. Mezőcsáti járás	7,7 Ft jut egy lakosra
6. Sárospatak város	7,4 Ft jut egy lakosra
7. Mezőkövesd város	7,2 Ft jut egy lakosra
8. Edelényi járás	5,6 Ft jut egy lakosra
9. Ózdi járás	4,4 Ft jut egy lakosra
10. Sátoraljaújhelyi járás	4,1 Ft jut egy lakosra
11. Miskolci járás	4,1 Ft jut egy lakosra
12. Szerencsi járás	3,9 Ft jut egy lakosra
13. Encsi járás	3,9 Ft jut egy lakosra
14. Mezőkövesdi járás	3,5 Ft jut egy lakosra

Feltűnő a sátoraljaújhelyi járás lemaradása Sátoraljaújhely város mögött, valamint a mezőkövesdi járás lemaradása Mezőkövesd mögött. Igen erőteljes ütemű fejlesztés van szükség az ózdi, a miskolci és a szerencsi járásban. Az utóbbi kettőben nagyon alacsony az ezer lakosra jutó kötettség is.

A járási könyvtárak könyvbeszerzési összege az alábbiak szerint alakult 1975-ben:

	az egy lakosra jutó forintösszeg	
	költségvetésből	összesen
1. Sátoraljaújhely	9,2 Ft	11,7 Ft
2. Mezőcsát	6,0 Ft	9,7 Ft
3. Encs	7,25 Ft	7,25 Ft
4. Mezőkövesd	7,2 Ft	6,8 Ft
5. Putnok	6,7 Ft	7,02 Ft
6. Szerencs	6,2 Ft	6,4 Ft
7. Edelény	2,27 Ft	5,65 Ft

Legfeltűnőbb az edelényi járási könyvtár lemaradása, — különösen az alacsony költségvetési összeg kérdőjelezi meg a tervszerű állománygyarapítást.

Az olvasók számának alakulása:

1975-ben az olvasók számának alakulása is egyenetlen. A nyolc járás közül öt járásban csökkent, háromban pedig stagnált az olvasók száma, a városok közül csak Sárospatakon tapasztalható csökkenés. A többi városban és a megyei könyvtárban is emelkedett az olvasók száma. Megyei összesítésben 905 olvasóval iratkozott be kevesebb a könyvtárakba, mint 1974-ben, 1975-ben az olvasók száma visszaesett az 1973. évi statisztikai adatszintre. Ezen nem változtatott az sem, hogy Leninváros átjött a tanácsi hálózatba. Ha csak a községi könyvtárakat nézzük, akkor a csökkenés 1890 fő. Pl. az encsi járásban 1177, a miskolci járásban 561, az ózdi járásban 325, a sátoraljaújhelyi járásban 266, a mezőcsáti járásban 16 fővel csökkent az olvasók száma. Az erőteljesebb csökkenés tehát a községekben következett be.

Minimális eltolódás tapasztalható a 14 év alatti és a 14 éven felüli olvasók számának alakulásában is: 1974-ben az összes olvasóknak 39,7⁰/₀-a 14 éven aluli, 1975-ben 38,6⁰/₀-a.

Az olvasók száma a lakosság ⁰/₀-ában (Zárójelben az 1974. évi ⁰/₀)

1. Kazincbarcika	22,34 ⁰ / ₀	(26,5 ⁰ / ₀)
2. Edelényi járás	21,00 ⁰ / ₀	(20,9 ⁰ / ₀)
3. Leninváros	20,73 ⁰ / ₀	(..... ⁰ / ₀)
4. Sátoraljaújhely város	20,48 ⁰ / ₀	(20,4 ⁰ / ₀)
5. Encsi járás	20,24 ⁰ / ₀	(21,9 ⁰ / ₀)
6. Mezőcsáti járás	19,36 ⁰ / ₀	(19,4 ⁰ / ₀)
7. Miskolci járás	19,14 ⁰ / ₀	(19,8 ⁰ / ₀)
8. Mezőkövesdi járás	16,89 ⁰ / ₀	(16,6 ⁰ / ₀)
9. Mezőkövesd város	16,14 ⁰ / ₀	(15,6 ⁰ / ₀)
10. Ózdi járás	15,02 ⁰ / ₀	(15,6 ⁰ / ₀)
11. Sárospatak város	14,42 ⁰ / ₀	(17,0 ⁰ / ₀)
12. Sátoraljaújhelyi járás	14,32 ⁰ / ₀	(14,8 ⁰ / ₀)
13. Szerencsi járás	13,42 ⁰ / ₀	(12,9 ⁰ / ₀)

A megyei átlag 17,9⁰/₀.

Borsod-Abaúj-Zemplén megye tanácsi könyvtárainak 1975. évi statisztikai adatai

Sorszám	Járás, város	Könyvtár száma	A lakosság száma	Könyv- beszerzés összesen Ft	Egy lakosra jutó Ft	Könyv- állomány	Ezer lakosra jutó kötet	Olvások száma	Hány százalék olvasó	Egy olvasóra jutó kötet	Kölcsönzött kötetek száma	Egy olvasóra jutó kölcsönzött kötet	Látogatók száma
1.	Edelényi j.	68	60 286	337 994	5,6	166 657	2 764	12 653	21,0	13,2	323 901	26,0	165 019
2.	Encsi járás	85	68 186	263 446	3,9	199 263	2 922	13 807	20,2	14,4	382 449	27,7	181 400
3.	Mezőcsáti j.	23	36 328	280 100	7,7	101 996	2 807	7 034	19,4	14,5	181 025	25,7	68 788
4.	Mezőkövesdi j.	25	35 808	126 563	3,5	91 549	2 556	6 051	16,9	15,1	199 654	33,0	84 838
5.	Miskolci j.	47	79 994	329 267	4,1	152 973	1 912	15 316	19,1	10,0	453 500	29,6	195 087
6.	Ózdi járás	45	61 072	268 543	4,4	134 348	2 199	9 175	15,0	14,6	262 819	28,6	102 050
7.	S.-újhelyi j.	58	59 775	247 087	4,1	147 937	2 474	8 563	14,3	17,3	249 555	29,1	119 206
8.	Szerencsi j.	35	72 345	283 064	3,9	140 288	1 939	9 714	13,4	14,4	254 763	26,2	97 861
9.	K.-barcika v.	6	32 400	340 045	10,5	98 042	3 025	7 240	22,3	13,5	256 349	35,4	81 166
10.	Leninváros	2	14 770	138 879	9,4	31 879	2 158	3 063	20,7	10,4	54 566	17,8	29 094
11.	Mezőkövesd v.	6	18 045	130 207	7,2	48 390	2 681	2 913	16,1	16,6	89 851	30,8	33 939
12.	Sárospatak v.	3	14 173	104 292	7,4	27 777	1 959	2 044	14,4	13,6	49 063	24,0	21 684
13.	S.-újhely v.	6	16 853	196 755	11,7	56 908	3 376	3 453	20,5	16,5	123 958	35,9	38 619
14.	Miskolc v. hál.	26	—	1 027 515	—	251 515	—	16 295	—	15,4	580 606	35,6	187 335
15.	Megyei Kvt.	1	—	972 466	—	208 350	—	14 180	—	14,7	722 303	50,9	174 137
16.	Miskolc össz.	27	172 952	1 999 981	11,6	459 865	2 658	30 475	17,6	15,1	1 302 909	42,8	361 472
17.	Mindössze.	436	736 471	5 046 723	6,9	1 857 872	2 522	131 501	17,9	14,1	4 184 362	31,8	1 580 223

Látogatók, kölcsönzött kötetek száma:

A látogatók száma három városban és hét járásban csökkent. Megyei összesítésben 1975-ben 34 478-cal kevesebb látogatója volt a könyvtáraknak, mint 1974-ben.

A kölcsönzött kötetek száma csak a miskolci járásban, a szerencsi járásban és a miskolci Városi Könyvtárban emelkedett. A többi járásban, illetve városban kisebb-nagyobb fokú csökkenés tapasztalható. Megyei összesítésben 89 306 kötettel csökkent a kölcsönzött kötetek száma.

Az olvasók, a látogatók és a kölcsönzött kötetek számának csökkenése igen elgondolkodtató jelenség. Ennek okait „csak” megyei szinten pontosan megállapítani nem lehet, hiszen még egy-egy járáson belül is többféle akadályozó tényező lehet. Az okok feltárásához feltétlenül azt kell megvizsgálni, hogy melyek azok a járások, ahol nagymértékben csökkent a lakosság száma, és hol nem felelnek meg a személyi és tárgyi feltételek a követelményeknek. A reális kép megállapításához figyelembe kell venni még a nyitva tartási időt, a könyvtárosok fluktuációját, a könyvellátótól kévsé érkező új könyveket stb.

Mindenesetre az 1975. évi statisztikai adatok arra intenek, hogy 1976-ban jobban oda kell figyelni a könyvtárrügyre, a könyvtárak munkájára.

Pócsi Gusztáv

Az 1975. évi jubileumi olvasómozgalom megyénkben

Az Olvasó Népért mozgalom 1975. évi olvasási programja minden eddigi olvasómozgalomnál megértőbb és lelkesebb fogadtatásra talált mind a könyvtárosok, mind pedig az olvasók körében.

Kötetlen, szabályokkal nem korlátozott, egyéni leleményességet és fantáziát igénylő és érvényre juttató formái közül minden könyvtár a maga adottságainak megfelelően teremthette meg a beszélgetési alkalmakat 90 könyvvel reprezentált rangos irodalom szolgálatában.

Az olvasási program 1975. évi szakasza lezárult. 1975. december 22-én, országos ünnepségen értékelték a mozgalom eredményeit, s jutalmazták a legjobbakat. Az országos első öt helyezést:

- a jászberényi Városi-Járási Könyvtár,
- az Ózdi Népművelési Intézmények Könyvtára,
- a mezőtúri Városi Könyvtár,
- a törökszentmiklósi Városi Könyvtár és
- a debreceni MÁV Járműjavító Vállalat Könyvtára

nyerték el. (Az olvasómozgalom országos értékeléséről ld. a Könyvtáros 1976/2. számában Pelejtej Tibor cikkét: „Jutalmak a jubileumi olvasómozgalom sikeres teljesítéséért”, s a tapasztalatokat nagy vonalakban összegző cikket Benkő Attiláné tollából, a Könyvtáros 1975/12. számában: „A jubileumi olvasási programról”!)

Mielőtt mérlegre tennénk megyénk tanácsi könyvtárhálózatának az olvasómozgalomban elért eredményeit, szólnunk kell fogadtatásáról, s a munkánkat nehezítő akadályokról is.

A mozgalom meghirdetésekor a megyei könyvtár hálózati-módszertani osztálya az olvasószolgálatot ellátó könyvtárosok számára szervezett továbbképzési alkalmon, s külön az instruktorok részére szervezett értekezleten, majd módszertani körlevélben is ismertette az olvasási programot, s teendőit.

Egész éven át munkaköri feladatként foglalkoztunk az olvasási program módszertanával, s igyekeztünk a helyszínen a könyvtárossal közösen megkeresni azokat a módozatokat, egyszerűbb, nem pénzigényes formákat a program ismertetésére, illetve az olvasókkal való foglalkozásra, amelyek az adott könyvtárban leginkább megvalósíthatóak. A Borsodi Könyvtáros 1975/2. számában írt cikkünkkel is ezt a cél szolgáltuk.

Az időszerű kérdésekre évközben is mindig visszatértünk, a jó módszereket ismertettük, könyvtárosaink beszámoltak szóban és írásban is a végzett munkáról.

Az olvasómozgalomban eredményesen részt vevő könyvtáraknak jutalomkönyveket adtunk: Edelény, Mezőcsát, Mezőkövesd, Putnok, Sátoraljaújhely, Kazincbarcika, Perkupa, Izsófalva, Szendrő, Hidasnémeti, Nyékládháza, Szirmabesenyő, Sajószentpéter, Onga, Parasznya, Sajókaza és Tarcal könyvtárainak. Több könyvtárunk — nagyon szerényen —, helyileg oldotta meg az olvasók jutalmazását.

Az olvasási programot alkotó 90 könyv eddig is a keresett és olvasott művek közé tartozott, így olvastatásuk különösebb gondot nem okozott. Egy-két kivételtől eltekintve nem volt olyan könyvtárunk, a C- és D-típusúakat is beleértve, ahol ne propagálták volna az olvasási programot. Mindenütt kigyűjtötték az állományban meglévő könyveket, s azokból folyamatosan — külön ajánló polcon — kiállításokat rendeztek. A 90 könyvet és a személyi kartonokat különféle jelekkel látták el: szín-csík, 30-as szám stb... A 90 könyvet tartalmazó jegyzék állományalakító útmutatóul is szolgált, s szolgálhat a jövőben is. A pályázók adatait a megyei könyvtár által sokszorosított adatlapokon vezették, s az általuk olvasott könyvek jegyzékét is.

A megyei könyvtár is elsősorban a fiatalok és a munkásolvasók megnyerését szorgalmazta a program népszerűsítésével. Ezt a célt szem előtt tartva könyvtáraink kapcsolatot teremtettek középiskolákkal — osztályfőnöki órák, rendhagyó irodalom-órák, irodalom-szakköri foglalkozások a könyvtárban —, az általános iskolák 7—8. osztályos tanulóival, s a helyi üzemek, vállalatok ifjúmunkás szocialista brigádjaival. Ezek az akciók több-kevesebb sikerrel jártak.

A legintenzívebb, máig is gyümölcsöző kapcsolatot szocialista brigádokkal a sátoraljaújhelyi Városi-Járási Könyvtárunk sikerült teremtenie, de Mezőkövesden, Mezőcsát, Edelényben, Sajószentpéteren, Tarcalon, Tiszalúcon és Kazincbarcikán is foglalkoztak a szocialista brigádok könyvtárba hívásának lehetőségeivel.

A 7—8. osztályos tanulókkal való foglalkozás legjobb példáit a putnoki, az edelényi és a szerencsi járási könyvtárakban láttuk. Szerencsen a nyári gyermekfoglalkozások programjába építették az olvasómozgalom könyveinek feldolgozását. (Fagyjev: Ifjú Gárda, Hemingway: Az öreg halász és a tenger, Kiss Dénes: Sólýomidő, Mándy Iván: Locsolókocsi, Polevoj: Egy igaz ember, Szabó Magda: Mondják meg Zsófikának c. regényeket.) Ezeknek a könyveknek az olvastatását járási szinten hirdették meg, s egy központi vetélkedőn vitatták meg a benevező tanulókkal. (Nagyon jó módszer.)

Kiemelném a megyei könyvtár gyermekkönyvtárának ez irányú propagandamunkáját. A gyermekkönyvtár Könyvbarát Körének 1975. évi programját az olvasási program jegyében állították össze (író—olvasó találkozó a Csanyikban Kiss Dénessel, a tv-ben látott film: Anna Frank naplója megvitatása a kör tagjaival stb...).

Szaktanácsadókkal, KISZ-szervezetekkel, ifjúsági klubokkal, középiskolákkal vették fel a kapcsolatot Mezőcsát, Mezőkövesd, Putnok, Sátoraljaújhely, Sárospatak, Kazincbarcika, Sajószentpéter, Boldva, Nyékládháza, Böcs könyvtárai.

„Az Olvasó Népert mozgalom pillanatnyi legsikeresebb vállalkozása az olvasótáborok elterjesztése”, írja Varga Csaba, a Könyvvilág 1976/1. számában. Fábíán Zoltán ugyanezt nyilatkozta Pál Ottónak, a Könyvtáros 1976/1. számában megjelent interjúban. 1975-ben kezdte meg az olvasótábor tevékenykedését az országban. Borsod megyében a legsikeresebben foglalkozott munkásfiatalokkal az egyhetes sátoraljaújhelyi olvasótábor. Munkatársaink figyelmét ezen a helyen is felhívjuk az olvasótáborok hasznárá. élményt nyújtó, önképzést serkentő, szunnyadó szellemi erőket ébresztő, sok esetben közösségteremtő erejére. Javasoljuk, hogy a nyári olvasótáborok foglalkozásain az olvasómozgalom irodalmával is foglalkozzanak!

Sikeres könyvankéteket, vetélkedőket rendeztek Sátoraljaújhelyen, Kazincbarcikán, Putnokon, Arlón, Sajókazán, Edelényben, Mezőkövesden, Szerencsen. A miskolci járási könyvankét- és vetélkedősorozatát azért emeljük ki a sorból, mert példa, hogy jó szervezéssel, központilag összefogott propagandamunkával e cikk írásakor már a 6. helyen zajlik könyvankét vitavezetővel, szépszámú olvasóközönség előtt. Parasznya + körzet is, Bükkzentkereszt, Sajólád, Kisgyőr, Alsószolca, Sajókeresztúr, s terveznek még további hármát Sajószentpéteren, Felsőszolcán és Hermádnémetiben is.

Országosan a beiratkozott olvasók 18—20%-a, Borsod megyében a B-típusú könyvtárakban átlagosan 10%-a, a C-típusúakban viszonylag ennél kevesebben vettek

részt az olvasómozgalomban. A 10⁰/₀-nak kb. fele volt munkás és tanuló. A benevezők átlagosan 80—90⁰/₀-ban teljesítették a program alapvető feltételét, a 6 könyv elolvasását. Sokan ennél jóval többet olvastak el, de a tapasztalat szerint a 90 könyv allandóan kézen forog azok körében is, akik nem vettek részt a pályázatban.

A beszámoltatás legáltalánosabb és leggyakrabban alkalmazott formája az olvasottakról való egyéni elbeszélgetés volt, de a már említett formák mindegyikét alkalmazták könyvtáranként váltakozva és összetetten is, sőt filmvetítéssel egybekötött ankétot is tartottak (pl. Anna Frank naplója, Fekete Gyula: Az orvos halála, Galgóczi Erzsébet: Pókháló c. regények kapcsán).

Sajnos hatásvizsgálatokról szóló elemzések, feljegyzések nem születtek, a jövőben jó lenne erre is nagyobb gondot fordítani. Nehéz feladatot jelentett számunkra: — a tiszteletdíjas könyvtárossal működő könyvtárak bevonása az olvasómozgalomba,

— a körzeti könyvtárak olvasószolgálatát a fiókkönyvtárakban, s ezekben a központosított alkalmak megteremtése a beszámoltatásra (bár akadtak jó példák is, ld. Parasnya, Szerencs körzeti, illetve járási szintű vetélkedője),

— s a könyvekből való választás korlátozott volta, a program könyveinek hiánya miatt, mert a kollektor nemegyszer nem küldte meg a kért könyveket.

Sok esetben az idő-, a hely-, a munkaerőhiány, helyenként az olvasók érdektelensége jelenti az akadályozó tényezőt.

Jó lenne tudni, hogy más megyében hogyan áll a helyzet a könyvtárosi műveltséggel, rátermettséggel? Szeretnénk kimozdulni az adott helyzetből, ezért az olvasószolgálatos könyvtárosok 1976. évi továbbképzési tervzetét e cél szolgálatában állítottuk össze.

Az év első értekezletén elhangzó előadás beszámolt az olvasómozgalom 1975. évi országos eredményeiről, hibáiról, s fő vonalaiban vázolta az 1976—77. évi periódus fő célkitűzéseit, tennivalóit. Az év folyamán foglalkozni szeretnénk az olvasó ízlésalakulásának lélektani tényezőivel, a kiscsoportos foglalkozások módszertanával, a közvetlen emberi kommunikáció kérdéseivel.

Borsod megyéből országos elismerésben részesült: a sátoraljaújhelyi Járási-Városi Könyvtár munkatársa: Váradi Györgyné; a putnoki Járási Könyvtár munkatársa: Dobos Aladárné; a kazincbárcikai Városi Könyvtár két munkatársa: Landenberg Istvánné és Kendi Ferencné; a mezőkövesdi Járási-Városi Könyvtár munkatársa: Szendrei Albinné, s a megyei könyvtár módszertani munkatársa, e cikk írója is.

A Magyar Írók Szövetségének kezdeményezésére létrejött Olvasó Népert mozgalom társadalmi elnökségének felhívásában többek között ezt olvashatjuk: „A társadalmi fejlődésnek olyan szakaszába jutottunk, amikor az előttünk levő nagy feladatok nemcsak igénylik, hanem megkövetelik, hogy valóban mielőbb „olvasó néppé” váljék a magyar nép... Több évtizedig tartó, emberformáló munkára vállalkozunk, amely napról napra megújuló leleményt és szívósságot követel mindazoktól, akik szolgálatába szegődtek.” Ezt a feladatot könyvtárosainknak hivatalból is végezniük kell, s hogy lelkiismeretesen akarják végezni, jelzi az a tény, hogy folytatják 1976-ban is a megkezdett munkát.

Jó lenne, ha azokban a könyvtárakban, ahol nincs mód további olvasótoborzásra, a munkásolvasók számának növelésére, ott a meglévő olvasók könyvtári ellátásának színvonalát igyekeznének emelni, az olvasószolgálati munka sokszínű és sokféle módszerrel elsajátítani, *művelve művelődni* együtt az olvasóval.

Azt szeretnénk, ha egyre több olyan kis közösség tartalmas együttléteiről adhatnánk hírt e fórumon, melyek részeseivé, támogatóivá, továbbfejlesztőivé váltak az Olvasó Népert mozgalomnak.

Hubay Ágnes

Az olvasási program mérlege a miskolci járásban

Jól tudjuk, hogy a rendszeres olvasás, a műveltség fejlődése és az izlés gyarapodása felébreszti és fokozza az emberekben a társadalom ügye iránti érdeklődést. Az olvasásnak, a könyvválasztásnak vannak megjegyezhető és meghatározható szabályai is, ezek megismerése sokat segíthet az olvasási kultúra fejlesztésében, a tudatos olvasásban.

Ilyen gondolatokkal és reményekkel fogadtuk az Olvasó Néperért mozgalom 1975. évi programját. A program célját szem előtt tartva a munkások, fiatalok benevezetését szorgalmaztuk. Természetesen arra is törekedtünk, hogy a még nem olvasó rétegeket is bevonjuk a rendszeres könyvtárlátogatók közé.

Először könyvtárosainkat igyekeztünk megnyerni. Ennek érdekében 1975. áprilisában körzetenként megbeszéltük, a programfüzet alapján, a feladatokat. Megelégedéssel tapasztaltuk, hogy könyvtárosaink többsége lelkesedéssel fogott munkához. Tisztaban voltunk azzal is, hogy lesznek nehézségeink. Elsősorban a szükséges irodalom beszerzése körül keletkezett nehézségeket kellett áthidalni. Nem ment simán az olvasók megnyerése, benevezetése, a nyilvántartással járó adminisztráció, s végül a „beszámoltatás” formájának megvalósítása sem.

Nézzük a program megvalósításának statisztikáját:

1. A benevezett könyvtárak száma 16 (31%). Sajnáljuk, hogy Bükkaranyos, Gesztely, Harasny, Kesznyéten, Mályi, Sajóhidvég a programon kívül maradt, pedig némi törődéssel ezekben a községekben is lehetett volna eredményt elérni.

2. A benevezett olvasók száma 456 (a felhívott olvasók 4,5%-a).

Ebből: munkás 90 (29%);
fiatal 120 (38%);
új olvasó 60 (19,6%).

3. A 90 műből a benevezett könyvtárakban 770 db volt meg (54%). A 770 db könyv kevésnek bizonyult, s egyes helyeken csökkentette a benevezett olvasók aktivitását.

Felmértem az olvasók által leginkább keresett könyveket, s ezek alapján, csoportonként négy-négy művet dolgoztam fel a pályázókkal.

I. csoportból:

Szabó Magda: Mondják meg Zsófikának;
Solohov: Emberi sors;
Shaw, Irwin: Oroszlánkölykök;
Hemingway, Ernest: Az öreg halász és a tenger.

II. csoportból:

Darvas József: Részeg eső;
Déry Tibor: Felelet;
Fekete Gyula: Az orvos halála;
Karinthy Ferenc: Budapesti tavasz.

III. csoportból:

László-Bencsik Sándor: Történelem alulnézetben;
Nemeskürty István: Requiem egy hadsergért;
Németh László: Egető Eszter;
Somogyi Tóth Sándor: Próféta voltál, szívem.

A fenti műveket a benevezett olvasók 39–40%-a választotta. A kiválasztást 1–1 műből készült film ismerete is befolyásolta.

A benevezett munkások, fiatalok néhány könyvtárban (Nyékládháza, Sajókeresztúr, Sajószentpéter) szocialista szerződést kötöttek a könyvtárakkal. Olvasói magántartásuk és izlésük fejlesztése közös feladatot jelentett a könyvtár, a KISZ-szervezet, az ifjúsági klubok és a művelődési házak számára. Alsózsolcán, Arnóton, Kisgyőrben, Böcsön, Hernádnémetiben, Sajóládon, Sajókeresztúron stb., a formális vállalások helyett tartalmas egyéni vállalások születtek, amelyek igazodtak a munkások, fiatalok, brigádtagok természetes érdeklődési köréhez és a meglévő olvasói színvonalukhoz. Több könyvtárban olvasói terv is készült. Egyes helyeken csoportosan neveztek be a programba pl. Böcsön az irodalmi színpad tagjai, Sajókeresztúron egy szocialista brigád, Sajószentpéteren a szakmunkástanulók stb. Általában a könyvtárosok nem hagyták magukra az olvasókat. A könyvek kiválasztásakor sokat segítettek, mindent megtettek, hogy a kiválasztott könyvet megszerezzék, Sajólád, Alsózsolca, Sajókeresztúr még könyvtárközi kölcsönzést is igénybe vett.

Az olvasók „beszámoltatása” több helyen gondot okozott. Amikor ezt észrevettem, segítségükre siettem. Felajánlottam, ha egy könyvet 10–15 olvasó elolvasott, a számukra szerveztem anketót, vagy irodalmi vetélkedőt levezetem. Hat könyvcimet adtam meg:

Déry Tibor: Felelet;

Fekete Gyula: Az orvos halála;

Solohov: Emberi sors;

Karinthy Ferenc: Budapesti tavasz;

Szabó Magda: Mondják meg Zsófikának;
Nemeskürty István: Requiem egy hadsergért.

Azért vállaltam ezt a munkát, hogy egyrészt bátorítsam könyvtárosainkat az önálló kezdeményezésre, másrészt módszertani segítséget nyújtsak az anketó vagy irodalmi vetélkedő levezetésére. Örömmel tapasztaltam, hogy vállalkozásom ilyen szempontból hasznosnak bizonyult.

A benevezett olvasók az anketókon 123-an (40%), a vetélkedőkön pedig 132-en (43%) vettek részt. Ez nem rossz arány. Az egyéni elbeszélgetést is több könyvtáros választotta, azonban ennek nem volt olyan eredménye. Ugyanis 1–1 rendezvényen az olvasók elmondhatták véleményüket, értékelték, bíráltak. Alsózsolcán, Felsőzsolcán, Sajóládon különösen jelkes hangulatban, igen nagy aktivitással kapcsolódtak be az olvasók a művek megvitatásába. A népszerűvé vált irodalmi vetélkedő fokozta a versenyzők között az érdeklődést, de a vetélkedő vendégeire is meggyőző hatással volt mindaz, amit hallottak. Nem egy helyen a vendégek közül kijelentették, hogy el fogják olvasni a megvitatott irodalmi művet. (Bükkzentkereszt, Kisgyőr, Felsőzsolca, Sajókeresztúr stb.). Erdekeseink bizonyult a Parasznyán és Hernádnémetiben megrendezett körzeti vetélkedő, ahol több község olvasói vettek részt. Ongán a Budapesti tavasz című filmet levetítették, majd a könyvtáros vezetésével megvitaták.

A legaktívabb olvasókat, összesen 73-at könyvjuttalomban részesítették a községek. Felsőzsolcán a nagyközségi tanács 500 forintot, Hernádnémetiben 100 forintot, Kistokajban

200 forintot adott az olvasók jutalmazására. A sajkókeresztúri szocialista brigádtagok jutalmazására a Borsodi Ercelelkészítő Mű 300 forintot adott.

A párt, a tanács és a Hazafias Népfreont figyelemmel kísérte a rendezvényeket. Felsőzsolcán a fiatal olvasókra rendkívül buzdítólag hatott Kalas József veterán felszólalása.

A könyvtárosaink közül dicséretet érdemelnek azok, akik példamutatóan kivették részüket a nemes munkából:

Gubik István (Felsőzsolca), Juhász Ferenc (Alsózsolca), Soltész Aladárné (Sajólad), Bod-

nár Tiborné (Bükkszentkereszt), Székely Bertalanné (Kisgyőr), Papp Erika (Bócs), Csonotos Agnes (Hernádnémeti), Lenkey Sándor (Kistokaj), Babik Katalin (Sajókeresztúr), Solymosi Ferencné (Onga), Ignác Péterné (Parasznya), Demkó Anna (Nyékládháza) és Heidrich Lászlóné (Sajószentpéter).

Összegezve: az olvasási program ugyan befejeződött, de a munka folytatódik. Meggyőződésem, hogy a program megvalósításában szerzett tapasztalatokat hasznosítani tudjuk további munkánkban.

Serfőző János

Jelentés a 2026 munkásolvasóról

Az a munkásportré, amit elmúlt korok jóindulattal rajzoltak, — vagy gonosz tintába mártott tollal írtak és hagyományoztak a köztudatra —, napjainkra oly mértékben változott meg társadalmi forradalmunk nyomán és ipari fejlődésünk hatására, hogy azonosítása a ma munkásarculatához szinte annyi fantáziát kíván, mint megváltoztatása igényelt.

Az arculat — de nem a karakter — változását más fontos tényezők mellett jó részt a kultúra demokratizáló hatásának tulajdoníthatjuk, és szakmai lehetőség, de kötelesség is, hogy azon mérjük is.

A jelentés címében idézett szám a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár ipari, fizikai munkásolvasóinak száma. Ez az olvasóréteg a könyvtár beiratkozott olvasó létszámának 18⁰/₀-a.

Ez a szám viszonylagosan magasnak tekinthető, hiszen a város könyvtári ellátottsága szinte hézagatlan hálót sző a kerületek és az üzemi könyvtárak rendszerével. A hálón átbújni csak szándékkal lehet, de valamelyik könyvtárba a bejutás mindenki számára adott lehetőség. Könyvtárunk munkásolvasóinak emelkedését az új épületbe történt átköltözés évétől figyelhetjük meg, annak jeléül, hogy az új épület képességének és vele a könyvtári munkának magasabb szintje fejtett ki vonzó hatást.

A réteg számarányának változásai időszakonként nyugdíjazásokkal apadást, ám szakmunkásképző, szakközépiskolák új évjárataival növekedést tüntettek fel. Gyakorta ezek a változások csupán az azelőtt és azután is könyvtári tag olvasók kategóriáinak átsorolását jelentik. Ezért is megkockáztatjuk a tézist: könyvtári propagandának aligha lehet jobb formája, mint mikor az intézmény létével és képességével igényt ébreszt környezetében, és azt felső határig ki is elégíti, minden esetben úgy, hogy az olvasó legyen a választó.

Ennek a 18⁰/₀-nak olvasói ízlését, könyvtári látogatásának gyakorlatát fogjuk közelebről megtekinteni, — annál is inkább, mivel más kulturális igényt kielégítő tömegközlelési eszközök — rádió, televízió — mellett a gyarapodó szabad idő hasznos eltöltése mégiscsak és főképpen az olvasással kapcsolódik.

Az imént hivatkoztunk két iskolatípusra, mint a réteg utánpótlásának két forrására, most nézzük meg a 2026 olvasó összetételét iskolai végzettségük arányában:

6—8. ált. isk.	szakmunkásképző	szakközépiskola	érettségi	technikum	főiskola, egyetem
38 ⁰ / ₀	20 ⁰ / ₀	13 ⁰ / ₀	20 ⁰ / ₀	4 ⁰ / ₀	5 ⁰ / ₀

Szembevetendő a középfokú és magasabb fokú iskolai végzettségűek aránya vizsgált rétegünkben, amelynek országos tendenciájáról tudunk, ám e pillanatban összehasonlító adatok hiánya miatt eldönthetetlen, hogy a távolság szűrőjén át a magasabb

könyvtári ellátottság felé való törekvés eredménye-e könyvtárunkban ez a rangos összetétel, vagy az összkép ezzel megegyező? De mindenképpen gondolni kell ilyen összetétel mellett arra, hogy a más kerületekből villamoson vagy autóbusszon utazást vállalótól az olvasóvá szerveződés magasabb igényt tételez fel, ami már összefügghet az iskolázottság fokával.

A véletlen azonban mégis a legjobb szervező, mert az első két olvasó, akit megkérdeztünk, abból a két iskolatípusból szerveződött könyvtári taggá, amelyek együttesen olvasói rétegünk gerincét adják.

T. Tibor érettségizett, 19 éves, a Lenin Kohászati Művek lakatosa érdekes olvasói típust képvisel, amennyiben „jelenleg nem olvasó” — egyetemi felvételre készül. Lukács—Rabai: Feladatok és megoldások; A. Einstein: Speciális és általános relativitás c. művek mellett Vincze Árpád: Hidraulikus berendezések üzemeltetése c. szakkönyvet vette ki. Azelőtt többet — regényeket is — olvasott, most a felvételre koncentrált, és a lejárati napokon találkozik a menyasszonyával, akit itt ismert meg. — Tétovázott egy könyv előtt, — vigye, ne vigye? — ő akkor hozta azt vissza — ez még tavaly volt —, s mondta neki: vigye bátran, azt a Virágot Algermonnak c. könyvet! — Hát vitte, és azóta itt találkozhatnak, futnak össze.

Hasonló olvasósorsok emelik fel a réteg viszonylag magas tankönyv-forgalmát, az iskolatípusba tartozóknál 0,8⁰/₀-ra, az egész réteget tekintve 7,1⁰/₀-ra, bár itt sokan már nem maguknak, de családtag — olykor jó barát — számára visznek tankönyvet, pl. 0,6⁰/₀ az általános iskolát végzettek közül.

Viszont J. László, a Kohászati Művek villanyszerelője (szakmunkásképző) tipikusabb képviselője a rétegnek. Ismeretigényből választott mű mellett egy külföldi bestsellert, J. Jones: Most és mindörökké, és két erősen cselekményes, voltaképpen XX. századi feltételek között játszódó romantikus művet választott.

További beszélgetéseink a későbbiekben kialakított összképet motíválják, egyéni feltételek változásai mellett.

Jelentésünk alapjai ezek a beszélgetések és a személyi lapokban őrzött könyvkártyák voltak — egyik mellett élettelsége, de nehézkessége és hosszadalmassága ellene — a másik mellett az emlékezet hiányosságait, és óhatatlanul jelentkező túlzásait kikapcsolható lehetősége érvelt. Meggyőződésünk, hogy a két módszer ötvözete képes leginkább átfogni a valós helyzetet.

Hosszú, — ám a vizsgálódás egyetlen, febr. 6—21. lejárati időre figyelő, azt kimerítő időszak miatt, kevésbé meggyőző könyvsort nyernénk —, ha a legkedveltebb művek sorát adjuk, hiszen azt csakis hosszabb távú ismétlődések erősíthetnék meg; ehelyett lényegében véve hasonló eredményességgel hasznosítható olvasmánytípusok köré gyűjthető művek választásait, ezek előfordulási gyakoriságát figyeljük.

Az olvasmánytípusok körének kialakításánál Gondos Ernő: Olvasói ízléstípusok c. művét vettük alapul, és ezt a réteg igényeihez mérten gyakorlatunkhoz hajlítottuk.

Az idézett lejárati időre választott műveket az alábbi olvasmánytípusok szerinti csoportosításban bontjuk:

1. Romantikus
2. Erősen cselekményes
3. Hazai bestseller és nősratok
4. Külföldi bestseller
5. Új magyar irodalom
6. Klasszikus hazai és külföldi művek, realista regények
7. Ismeretigényből választott művek
8. Szakmai és szakmunkák
9. Tankönyvek
10. Politikai művek.

Feltűnhet a típusbesorolásnál, hogy a 6. pont alatt közösen adjuk a hazai és külföldi klasszikusokat, összevontan a realista-szocialista művekkel, ám ezt ökonómiai szempontok mellett abból a megfontolásból tettük, hogy az olvasói fejlettség közel azonos szintjét igényli a választótól, viszont külön pont alatt hozzuk a direkt politikai műveket.

Tapasztalatunk szerint külföldi klasszikusok gyakrabban kerülnek választásra politikai művekkel, míg realista-szocialista művek választói ritkán vesznek ki politikai műveket is azonos lejárati időre, nem tudni mennyire tudatos védekezéséért,

hogy azonos ingerfelületek megterhelését elkerüljék. Viszont gyakran társul a politikai mű ismeretigényből választott művel, útleírás vagy dokumentumszerű feldolgozással (II. vh. tört. stb.). Úgyszintén gyakori kapcsolódása az új magyar irodalomból választott művel.

A kijegyzett könyvsorok és beszélgetések elemzése feltétlenül szuggerálja a nézetet, hogy egy mű, és minden mű, és olvasója, ha az utóbbi sok mű között válogatva jut éppen ehhez, jellemzik egymást.

A könyvsorban nem fedezhetünk fel egy erős vonással körülírható munkásolvasói ízlést, amint azt a vidékek mezőgazdasági olvasóinál a legutóbbi időkhöz eléggé markánsan, karakterizálható módon tehetjük.

Nem, ez a könyvsor meglehetősen heterogén, ám oly sok, más és más pólusról érkező ingerhatásnak kitett olvasóról készített könyvsoroknak kell is tükrözniük ezt a sokféleséget, és baj lenne, ha éppen a művek választásában nem jelentkezne az a sokféleség. A jelentésben szereplő réteg 2026 olvasója az idézett lejáratra 5693 db művet kölcsönzött olvasásra.

Tekintsük meg a művek megoszlását a réteg összességében, a közölt olvasmánytípusok szerint.

1 =	1,5 ⁰ / ₀	6 =	12,4 ⁰ / ₀
2 =	18,5 ⁰ / ₀	7 =	30,4 ⁰ / ₀
3 =	6,0 ⁰ / ₀	8 =	10,3 ⁰ / ₀
4 =	6,7 ⁰ / ₀	9 =	7,1 ⁰ / ₀
5 =	6,4 ⁰ / ₀	10 =	0,5 ⁰ / ₀

A választásokban szembevetően nagy értékkel szerepelnek a cselekményes típusú, valójában oldott romantikájú művek, főképpen a réteg ifjabb évfjáraiban preferált ez a némileg élménypótló jellegű irodalom, mely az érettebb korban átvezethet a valós irodalmi értékek világába.

A másik, kimutatásunkban magas százalékaránnyal képviselt olvasmánytípust szinte minden évfjáraat kedveli, és ismeretigényből választják olvasóink; a kedvelt útikönyvek, a II. vh. körülményeit feltáró művek mellett feltűnik az életrajzi irodalom is.

IL. RAKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
MISKOLC

Tanulók a könyvtárban (Fotó: B. B.)

A hazai és külföldi klasszikus irodalom választásának gyakorisága követi a 3. és 4. pontok bestsellereinek gyakoriságát — ez már értő ízlésre utal.

Magas százalékarányúak a szakmai munkák. Ezek nyilván a szakmai ismereteket szolgálják, de gyakori az egyéb, egyéni indokból történő kölcsönzés — mint például az építési szándékozónál egyes szakmák technológiáját tárgyaló műveké is.

A tankönyvek és feladatgyűjtemények százalékos előfordulása is magasnak tűnhet. Am, ezek gyakran elszigetelten kerülnek kölcsönzésre, olykor kizárólagosan. Utalunk beszélgetésekre, melyekből továbbtanulási szándékról értesülünk, ilyenkor a választás célja egyértelmű. Azonban gyakori, hogy más könyvkörnyezetbe kerülnek választásra, ilyenkor az olvasó más családtag ambíciói számára is visz könyvet, mint N: Sándor a cementmű kőművese, aki maga számára a kerámia történetéről és a tűzzománcozás technikájáról visz könyvet, egyéni vágyait követve, — megpróbálom én ezt kérem —; ígéri a tűzzománkra, viszont a gyerekeknek, akiről a tanár azt mondja: hogy tehetséges, annak a Matematikai versenyfeladatok gyűjteményét. — Mondja —, ezt itt választotta ki nekem a kisasszony, vitt oda ahol ez volt. Megadom a fiamnak, ami tőlem telik. Rajtam nem működik a sorsá kérem! — ígéri.

Nem kapunk érdektelen képet akkor sem, ha a kivételre került olvasmánytípusokat az iskolai végzettség aspektusából tekintjük át.

Típus	Általános iskola	Szaktanulmány-képző	Szakközépiskola	Érettségi, technikum	Főiskola, egyetem
1	2 ⁰ / ₀			2 ⁰ / ₀	
2	17 ⁰ / ₀	28 ⁰ / ₀	9 ⁰ / ₀	22 ⁰ / ₀	30 ⁰ / ₀
3	5 ⁰ / ₀		9 ⁰ / ₀	9 ⁰ / ₀	
4	5 ⁰ / ₀		12 ⁰ / ₀	11 ⁰ / ₀	
5	8 ⁰ / ₀	9 ⁰ / ₀		9 ⁰ / ₀	
6	18 ⁰ / ₀	9 ⁰ / ₀	3 ⁰ / ₀	9 ⁰ / ₀	43 ⁰ / ₀
7	30 ⁰ / ₀	30 ⁰ / ₀	31 ⁰ / ₀	22 ⁰ / ₀	13 ⁰ / ₀
8	7 ⁰ / ₀	20 ⁰ / ₀	22 ⁰ / ₀	6 ⁰ / ₀	1 ⁰ / ₀
9	4 ⁰ / ₀		14 ⁰ / ₀	9 ⁰ / ₀	
10	1 ⁰ / ₀	4 ⁰ / ₀		1 ⁰ / ₀	13 ⁰ / ₀

Aggasztó jelenség, hogy a szaktanulmányképző intézetekből kikerült réteg százalékban ki sem fejezhető mennyiségben forgalmaz romantikus, vagy más kategóriáknál számottevő mennyiségben nem szereplő bestsellert, viszont vizsgálató tény, hogy a klasszikusok forgalmazási aránya ennél a rétegnél eléri a technikumot végzetek vagy érettségizettek által forgalmazott mennyiséget.

A kevesebb iskolázottságnál megfigyelés szerint a cím megejtő volta is vonzóan hathat, így kerülhettek kivételre Infeld: Akit az istenek szeretnek és Huxley: A szerelem útjai c. művek.

Mindenképpen figyelembe kell venni, hogy a vizsgált réteg gyakorta nemcsak a saját, de családtag részére is választ „valami jót”. Mégis a választás etikai terheit a kölcsönző viseli. Olvasói egyéniségüket ökonomikus arányérzék jellemzi, — általában annyi könyvet kölcsönöznek egy alkalommal, amennyit a megismert teherbírásuk elvisel. Nem szeretik a határidőzavart, kevesen és ritkán sértik a lejáratí időt, — lehetőleg megkerülik a határidő-hosszabbítást, inkább ugyanakkor kiveszik a kérdéses művet ismételtén.

A tájékoztató szolgálatot jobbra szakmai művek vagy tankönyvek válogatásánál veszik igénybe. A tárolás rendjét hamar áttekintik, és saját szükséglet szerint biztonsággal járnak igényeik után.

Könyvtárba menni, és ott hajlam és ízlés szerint választani egyéni, sorsba épített belső folyamat, de az egyén önkontrollja is. A jó könyv sikerélménye az olvasónak is, a családtagok számára a választás kritikája, egyben oktatója is.

Mivel a választás bonyolult módon összefüggésben van a tudattal, ugyanakkor éppen mert választás is, a vágyakkal és törekvésekkel is. Így a választások részleteiben feltárt képe a tudatviszonyok egésze felé nyit betekintést.

B. TÓTH LAJOS

A közművelődési és az iskolai könyvtárak együttműködése az encsi járásban

A napokban kezembe került Comenius sárospataki székfoglaló beszédének egy elgondolkodtató szép része:

„Mivelhogy a könyvek révén pedig sokan lesznek tudóssá az iskolán kívül is, könyvek nélkül pedig senki sem lesz tudós, még az iskolában sem; ha szeretjük az iskolát, szeressük a könyveket, az iskolák lelkeit is, mert amely iskolát nem éltetik a könyvek, az halott.”

Comenius szemléletesen érzékeltette, hogy a könyv a nevelés egyik nagyhatalma, alapvető szerepe van a tanulók személyiségének formálásában. Az ő útmutatását követi a szocialista iskola, amikor keresi az olvasásra való nevelés leghatékonyabb módszereit. A cél az, hogy az olvasás technikai fokáról eljusson a tanuló a megértő olvasásig. Ennek érdekében minden pedagógusnak, minden órán arra kell törekednie, hogy megszeresse a könyvet és a könyvtárat. Az iskolában hallottak a könyvtár révén, válnak élménnyé. A tankönyv ugyanis csak szűk metszetben képes foglalkozni egy ismeretanyaggal. Az órák rövidsége sem teszi lehetővé, hogy a szaktanár a tudomány gyors fejlődését minden esetben élményszerűen ismertesse. Viszont a tárgy iránt érdeklődő tanulók szívesen beleolvashatnak olyan könyvekbe, amelyek a témát színesen, változatosan kiegészítik. Ez nem jelent számukra túlfértelet, sőt serkentő élményérzet alakul ki bennük.

Az élet sürgeti, hogy az iskolai könyvtárak módszeresen felkészüljenek nevelő-hivatásukra, küldetésükre. Ehhez kíván segítséget nyújtani a közművelődési könyvtárhálózat.

Először azonban tanulságos megvizsgálni, hogy iskoláink mit tettek az 1959-ben megjelent miniszteri utasítás után?

Erdemes idézni az utasításból:

„Az ifjúsági könyvtár célja, hogy az oktatást támogassa, a tanulmányi színvonalat emelje, a tanulók szocialista nevelését segítse. Feladata, hogy gondoskodjék a kötelező és ajánlott irodalom beszerzéséről, támogassa az egyes tantárgyak tanítását, felkeltse az érdeklődést a tananyag mélyebb tanulmányozása iránt, és szorakoztató olvasmányokban is irányítsa a tanulót.”

Mindezek azt a célt szolgálják, hogy elősegítsék a permanens tanulást, a folyamatos önképzést és az önálló ismeretszerzést.

Az encsi járás 79 iskolájából 43-ban tartanak rendszeresen nyitva — együttesen heti 88 órában — az iskolai könyvtárak. A közzeti és önálló iskolák a kölcsönzési időből 26 órát túlórában fizetnek ki, míg 62 órát társadalmi munkában látják el a nevelők.

Ha figyelembe vesszük, hogy a járás felsőtagozataiban összesen 4734 óra a heti kötelező óraszám — a 125 szakkörben átlag hetenként 125 óra —, akkor a 88 nyitva tartási óra elenyésző hányada (1,3%) ennek. Természetesen ez nem lehet egyedül főmunkájára az iskolai könyvtár teljesítőképességének, de alapot nyújt a mélyebb elemző munkához.

Az iskolai könyvtárak gondjait készítették az encsi járás művelődésügyi osztályát, s a járási könyvtárat, hogy megvizsgálják és elemezzék az eddig megtett utat, és találják meg a fejlesztés biztató lehetőségeit. Ehhez feltétlen szükséges az őszinte helyzetkép megrajzolása. A bizonyult összetevők közül néhányat kívánunk 10 év összevetésében felmérni.

Az iskolai könyvtárak felkészültek-e feladatukra, alkalmasak-e betölteni kiemelt funkciójukat? Az 1959-ben megalkotott miniszteri rendelet végrehajtása hogyan realizálódott? A közzelműltben megjelent irányelvekből mikor lesz élő valóság? Az anyagi lehetőségeket jól kihasználta-e? Az iskolai könyvtárosok szakmailag felkészültek-e az iskolai könyvtárak ellátására? A tantestületek egy nyelven beszélnek-e az iskolai könyvtárak szükségességéről és fontosságáról? A közművelődési könyvtárak milyen segítséget adtak a szakszerű induláshoz? A létrehozott iskolai könyvtáraknál nem okoz-e gondot a megfelelő alapterület hiánya, az állomány elhelyezése, az állományrészek kedvezőtlen aránya, a könyvtárosok díjazása?

Az elmúlt 10 esztendőben az iskolai könyvtárak fejlesztésének hajtóanyaga kevésnek bizonyult. Szaktantermekben, folyosókon szekrényekben zsúfolva helyezik el a szűkös keretből gyarapodó könyvvállományt. A fejlesztést gátolja az elhelyezés gondja. A könyvtárosokat az áttekinthetetlen és rendezetlen anyag nagy erőpróba elé állítja. A szabadpolcos rendszer csak vágy. Az állománygyarapítás újabb gondot jelent. Az évenkénti gyarapodás alig éri el az 1000 kötetet, ugyanakkor a közművelődési könyvtárakban az ifjúsági állományfejlesztés ennek a kétszerese. Az állomány minőségi összetételét meghatározza, hogy a könyvtáros előre tudja-e év elején: mennyit költhet könyvre? Bármilyen jó szándékkal is kapnak beszerzési keretet az iskolák év végén, ilyenkor már a vásárlásnál mellőzik a tervszerűséget. A kényszervásárlás rontja az állomány minőségét. Az iskolai könyvtárak a vásárlások sokszor figyelmen kívül hagyják az Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum határozatát, amely rögzíti a könyvtár funkcióját, és körvonalazza gyűjtőkörét. Ez is magyarázza, hogy amíg az iskolákban 1965–1970 között az olvasók száma majdnem 10 százalékkal csökkent, addig a közművelődési könyvtárakban ugyanannyival emelkedett.

Az 1. számú melléklet tükrözi, hogy az 1964/65. tanévhez viszonyítva 1969/70-ben 26,6%-kal, 1974/75-ben 37,3%-kal csökkent az olvasók száma, a beírt tanulókhöz viszonyítva, addig a közművelődési könyvtáraknál 10%-os emelkedés tapasztalható. A kölcsönzött kötetek száma is nyolcszorosra az iskoláinak: Ez a tény is igazolja, hogy nem az olvasási kedv csökken a tanulóknál, hanem azt nagy mértékben befolyásolja a szolgáltatás minősége.

A járási hivatal művelődésügyi osztálya 1974-ben körlevélben kereste fel a községi tanácsokat az iskolai könyvtárak fejlesztése céljából. Segítő szándékukat dicséri a három önálló könyvtár kialakítása, és nem utolsósorban a 10 000 kötetnyi növekedés, amelynek értéke meghaladta a 180 000 Ft-ot. A tanulók azonnal reagáltak. Az 1974/75. évi 41%-os olvasási arány 1975. évre vetítve 46%-ra emelkedett. A helyes állománygyarapítás még gyakorlott közművelődési könyvtárost is összpontosított figyelmére készíteti, ez a szakmai továbbképzésnek is egyik fontos területe. Az iskolai könyvtárosokat segítik a beszerzés segédesszéi. A kéthetenként megjelenő Új könyvek a teljes magyar könyvtermést ajánlja, s külön jelzi az iskolai könyvtárakba javasolt irodalmat. A tantárgyi bibliográfiák eligazítanak a tananyag elmélyítésére alkalmas könyvek, cikkek között. A Pedagógiai alapjegyzék megkönnyíti a törzssanyag kialakítását.

Ha községenként vizsgáljuk az ifjúsági olvasók alakulását a két típusú könyvtárban, érdekes összefüggés tapasztalható.

Azokon a helyeken, ahol a közművelődési és az iskolai könyvtárosoknak jó a munkakapcsolata, sokrétű, színes az olvasószolgálati munkája, helyes az állomány gyarapítása, rendszeres a nyitvatartása, ott az iskolai könyvtárakban is több a beírt olvasók száma.

A következőkben felsorolt iskolákban — bár nem rendelkeznek önálló könyvtárral, a könyvek elhelyezése, az állomány összetétele, áttekinthetősége gondot jelent — mégis kiemelkedőek az eredmények:

Iskola	Tanulók száma	Az isk. könyvt. beír. száma	%	A közm. könyvt. beír. száma	%
Novajidrány	250	230	92	180	72
Krasznokvajda	196	152	77,5	142	72,4
Baktakék	246	190	77,2	135	54,8
Pere	122	92	75,4	68	55,7
Vilmány	271	204	75,2	124	45,7
Szemere	144	108	75	97	67,3

Nem mondhatjuk el ezt viszont járási mércével mért nagyobb iskolákról — holott ezekben a szakos ellátottság jobb. Célravezető lenne a nevelőtestülettel megtárgyalni az iskolai könyvtár szerepét a permanens nevelés-tanulás, a folyamatos önképzés, az önálló ismeretszerzés kifejlesztése szempontjából. A közművelődési könyvtáros jelenléte, a tanulók olvasottságáról adott tájékoztatója elősegítené az eredményességet. Feltétlen módosulnának az alábbi arányok:

Iskola	Tanulók száma	Az iskolai könyvtárba beír. száma	%	A közműv. könyvtárba beír. száma	%
Gönc	736	83	11,2	178	24,1
Halma	284	45	15,8	135	47,5
Szikszó	748	153	20,4	349	46,6
Méra	210	47	22,3	110	52,3
Forró	335	100	29,8	192	57,3
Aszaló	244	95	38,9	155	63,5

A statisztikák elemzésével feltárt problémák sürgették az iskolai könyvtárosok munkaközösségének létrehozását. Az első összefüggés nélkül megbeszéltek a tennivalókat, elkészítettük továbbképzési munkatervünket, amelynek szakmai irányítója a járási könyvtár. Egyetértettünk abban, hogy a közművelődési könyvtárak nem vetélytársak, hanem egymás kiegészítői. Mindkettő közös célt dolgozik; olvasó emberré akarják nevelni a tanulókat.

Tisztázódott a gyűjtőkör, a kézikönyvek könyvtári fogalma. (Kézikönyveken mást ért általában a pedagógus, és mást a könyvtáros. A pedagógus számára a kézikönyv a tankönyvhöz készült útmutatót, segédkönyvet, a könyvtáros számára ellenben a tájékoztatót, tájékoztatót szolgáló könyveket jelenti. A pontosítás elengedhetetlen.)

A feladatok rangsorolásában kialakult a sürgősségi sorrend. A legfontosabb az állomány felmérése, feltérképezése, tanulmányozása. A katalógusrendszer kiépítése. A könyvek szakszerű elhelyezése. Az állomány tervszerű gyarapítása, a segédesszék figyelembevételével. A megrendelésnél segítséget ad a községi könyvtáros, a szaktanárok véleménye alapján. Az órákon illetve a felkészüléskor munkaeszközként használt kézikönyveknek (szótáraknak, lexikonoknak, állat- és növényhatározóknak stb.) az iskolában van a helye. Ezek használatára megtanítani a tanulókat legalább olyan fontos, mint a helyesírás jó alkalmazása.

ISKOLAI KÖNYVTÁRAK

Tanév	Tanulók száma	Csökkenés %/0	Olvások	A tanulók %/0-a	Az olvasók csökkenése %/0	Allomány	Gyarpodás	Ft-érték	Egy tanulóra jutó kötet	Egy olvasóra jutó kötet	Kölcsonzótt kötet	Emelkedés %/0	Heti nyitva tartási óra
1964/65	11 809	bázis év	5830	49,3	bázis év	41 307	bázis	—	3,49	7,08	18 506	bázis	117
1969/70	10 553	8,9	4280	40,5	26,6	47 727	11,5	59 614	4,52	11,15	19 269	10,4	103
1974/75	8 914	24,6	3660	41,0	37,3	48 688	11,8	36 976	5,64	13,20	22 103	11,94	94
1975	8 778	25,7	4043	46,0	30,7	58 288	30,8	182 195	6,64	14,4	26 969	14,57	88

KÖZMŰVELŐDÉSI KÖNYVTÁRAK

1965	11 809	bázis	6573	55,6	bázis gyar.	29 355	bázis gyar.	—	2,48	4,46	129 882	bázis	
1970	10 553	8,9	6763	64,0	9,13	35 935	12,2	—	3,40	5,31	225 489	17,36	
1975	8 778	25,7	5812	66,2	10,07	46 415	15,3	—	5,28	7,98	213 306	16,42	

Az oktató-nevelő munka korszerűsítése megkívánja, hogy egyre több órát tartsunk a könyvtárban. Ahol az iskolai könyvtárak nem teszik lehetővé, a községi könyvtár adjon helyet. Az irodalmi estek is segítenek nevelni az olvasókat, felkeltik a könyvről való érdeklődést, kialakítják az irodalmi ízlést. A felolvasás, szaválás, jelenetek, filmvetítés sokáig emlékeztetésekké maradnak. S mennyivel izgalmasabb egy tanulmányi kirándulás, ha az útvonal élményanyagát a tanulókkal közösen állítjuk össze az utikalauzokból.

A szakköri munka tekintélyét is növelné az irodalmi szakkörök gyarapodása. Tervszerű munkájukkal segítőtívé válnának az iskolai könyvtárnak, és nincs kizárva, hogy tagjai közül megkérdezzék ki a jövő könyvtárosai. Emlékezetes élmény az is, ha évenként legalább egyszer ünnepélyes keretek között találkozhatnak a tanulók olvasmányaik szerzőivel.

Nem a teljesség igényével vitattuk és vitatjuk a könyvtárosi munkaközösségben a tartalmi előrelépés lehetőségeit. A két könyvtár típus megállapodása az együttműködés smpárjára tette az encsi járásban a gyermekek olvasóvá nevelésének ügyét. Tettük ezt azért, mert az olvasók száma országos szinten csökken, ezzel együtt az elolvasott könyveké is. Ez önmagában is feladja mindenkinek a leckét, aki szíven viseli az Olvasó Népért mozgalom szép célját.

GULYÁS JÁNOS

A könyvtár és az iskola együttműködése Nekézsenyben

Közismert már, hogy a 114/1973. MM. sz. utasítás — mely az általános iskolában a tananyag és a tanulók túlterhelésének csökkentéséről szól — nehéz feladat elé állítja a pedagógust. A túlterhelés enyhítése alapvetően a nevelési-oktatási folyamat pedagógiai, metodikai korszerűsítésétől függ. A pedagógiai tevékenység korszerűsítése érdekében gyakorlati kell tenni azt az elvet, hogy a tanítás elsődleges funkciója a tanulás irányítása — a változatos órai és órán kívüli tanulói tevékenység —, a tanulók személyiségének sokoldalú fejlesztése legyen.

Előírja az utasítás többek között azt is, hogy a tananyagcsökkentés megvalósításában, a tanulók túlterhelésének felszámolásában az iskola a lehető legszorosabban működjön együtt az iskolán kívüli nevelési tényezőkkel. Erősíteni kell az önálló tanulói tevékenységet, így a könyvek használatát a tanulás-tanítás folyamatának minden szakaszában, mert így alapozzuk meg és alakítjuk ki a tanulóknak az önálló ismeretszerzés igényét és képességet. Mivel a kisebb iskolák könyvállománya az igényeket nem elégíti ki, itt jön segítségül a közművelődési könyvtár gazdagabb választékával. Tekintettel arra, hogy a közművelődési könyvtár elsődleges feladatai közé tartozik az önművelődés elősegítése, a két intézmény feladatköre itt is találkozik.

Jó dolog, ha a főfoglalkozású pedagógus egyben a községi könyvtárat is vezeti, mert ismerve a tantervi követelmé-

nyeket és a könyvállományt, a legeredményesebb módszereket alkalmazhatja munkája során. S ki tudná jobban ajánlani akár a múltat, akár a jelent ábrázoló műveket. Én ebben a szerencsés helyzetben vagyok. Iskolámban a szakmai továbbképzési csoportot vezetem, s a nevelői csoportfoglalkozások közül többet — második munkahelyemen — a könyvtárban tartok meg. A tanácskozásokon ismertetem a könyvállományt. A könyvek gyorsabb megismerése érdekében felhívom a nevelők figyelmét az Új Könyvekben található ismertetésekre, valamint a különböző pedagógiai folyóiratokban, szaklapokban megjelenő könyvismertetésekre és ajánlásokra.

Szeretném érzékeltetni, hogyan próbálom a könyvtár és az iskola együttműködését egyre tartalmasabbá tenni.

A községi könyvtárosi teendőket 10 éve látom el, s így mint az állomány alapos ismerője „Könyvek, segédletek” címmel ajánló bibliográfiát állítottam össze. A felső tagozatos nevelők részére szakonként, az alsó tagozatos nevelők számára osztályonként elkészítettem — a raktári katalógus alapján — azoknak a könyveknek a jegyzékét, amelyeket oktató-nevelő munkájukban segédletként, vagy ajánlás-ként egy-egy témakör tanításánál felhasználhatnak. A 2500 kötetes állományból az alsó tagozat részére mintegy 100 kötetet tartalmaz a jegyzék, a felső tagozat részére átlagban tantárgyanként 50—60 kötetet találtam alkalmasnak. A jegyzék két példányban készült. Az egyik

a könyvtárban maradt a könnyebb és gyorsabb ajánlás érdekében, a másik példányt pedig átadtam a szakos, illetve az alsó tagozatos osztályvezető nevelőnek azzal, hogy a feltüntetett műveket mint nevelői segédletet, vagy mint kiegészítő és ajánlott olvasmányt jegyezzék be tanmenetükbe a megfelelő témakör tanítási egységéhez.

A könyvtáros munkáját ezen a téren — különösen ha a könyvtáros nem pedagógus — úgy segítheti az iskola, hogy a tanmenetből a témakört a tanítási idő megjelölésével közli a könyvtárossal. Így a könyvajánlást ő is tudja időzíteni, s ezzel elősegíti a nevelő és a tanuló együttműködését.

Pedagógus társaimnak az a véleménye, hogy a jegyzékbe felvett könyvek a tanmenetbe beépülve, könnyebbé és eredményesebbé teszik a nevelő és a gyermek munkáját egyaránt. Könyvtári szempontból pedig az olvasók számának emelkedése, az ajánlások révén az ismeretter-

jesztő művek forgalmának növekedése figyelhető meg.

Ezt segíti az osztályonkénti könyvtárlátogatások szervezése is. Ilyenkor a tanulók megismerik a könyvtár belső életét, a könyvek elhelyezését, a szabad polcos könyvtár előnyeit és a kölcsönzés gyakorlatát. A kötelező és ajánlott irodalom kiemelt polcon történő elhelyezésével — a keresgélés kiiktatásával — meg rövidül a kölcsönzési idő. A kézikönyvek használatának elsajátítását ötödikes korukban kezdik a tanulók, így a nyolcadikosok már minimális könyvtárosi segítséggel megtalálják a választ a felmerült kérdésekre.

Meggyőződésem, hogy tervszerű és következetes munkával, az ilyen módszerek alkalmazásával is közelebb jutunk közös célunkhoz: az önálló ismeretszerzés igényének kifejlesztéséhez, valamint a könyvtár és az iskola kapcsolatának elmélyítéséhez.

Megyesi Bertalan

A megyei könyvtár zenemű- és hangtáráról

A Borsodi Könyvtáros egy korábbi számában már foglalkoztunk a Zenemű- és Hangtár megteremtésének körülményeivel, szoltunk feladatairól. Azóta egy teljes év üzemelése és statisztikája módot ad arra, hogy néhány sorban beszámoljunk a különgyűjtemény különböző munkaterületeiről, speciális feladatairól úgy, hogy ugyanakkor illusztrálhassuk is szerves bekapcsolódását a könyvtár olvasószolgálati tájékoztatómunkájába is.

A hangzó állomány — az 1975. december 31-i záráskor: Hanglemez: 2398 db, bejátszott (műsoros) kazetta 24 db, „beszerzett” hangfelvétel 650 egység.

A tartalmi megoszlás a következő:

zenekari művek	22 ⁰ / ₁₀₀	népzene	4 ⁰ / ₁₀₀
kamarazene	22 ⁰ / ₁₀₀	társad. ünnepekre dokum.	3 ⁰ / ₁₀₀
egyres hangszerekre írt művek	22 ⁰ / ₁₀₀	jazz	5 ⁰ / ₁₀₀
opera, oratórium stb.	23 ⁰ / ₁₀₀	irodalom, mese	6 ⁰ / ₁₀₀
daljáték, musical	1 ⁰ / ₁₀₀	idegen nyelvek	6 ⁰ / ₁₀₀
kórusművek	2 ⁰ / ₁₀₀	egyéb	3 ⁰ / ₁₀₀

(Természetesen a fenti statisztika „csak” tájékoztató jellegű, hiszen köztudott, hogy egy lemezen több és más-más jellegű mű található.)

A feldolgozó munkában jelentős különbségek vannak a különböző típusú és adottságokkal rendelkező könyvtárak között. Ezek a felfogásbeli különbségek többek között abból is adódnak, hogy az évekkel ezelőtt megindult, valamint a napjainkban belépő egységek más-más döntés alapján kezdték meg a munkát. Meghatározza a feltárás mélységét számos körülmény is. (Pl. a könyvtár nagysága, ezen belül a részleg nagysága, szolgáltatásai, a város vagy község zeneoktatási lehetőségei és olvasói-

nak összetétele, igénye és így tovább.) Mi is számbavettük, mérlegeltük helyi sajátosságainkat, és ezek alapján a következő katalógusokat állítottuk fel, azaz szerkesztjük: *Hanglemez: szolgálati* (helyrajzi-raktári) gyártási szám; *olvasói* zenei betű (kereszt); szak (FZO) *irodalmi*: betű- és szak; *sorozati*, valamint előadói (külön) és az ajánló jellegű Új szerzeményeink című hanglemez-katalógus. *Hangfelvétel*: helyrajzi, betű és előadói; a helyismereti anyagot tárgyszó (témakiemeléses) katalógus adja. Itt jelzem, hogy a kottaállomány — 2082 db — teljes feldolgozása az év kiemelt munkaprogramja lesz, mely az alapkatalógusokra terjed majd ki. A *műelemző* katalógus szerzői (=zeneszerzői) betűrendben adja az egyes zeneművek ismertetését. (Analitikus címfelvétel alapján az Orsz. Filharmónia Műsorfüzet és A Hét Zeneműve című periódikák feldolgozásával.) A *folyóiratcikk* katalógus és a *könyvkatalógusok* megegyeznek a könyvtár hagyományos katalógusaival.

A zene sokoldalú „tálalása”, ill. felkínálása az egész olvasóközönség részére kell, hogy egyértelműen rendelkezésre álljon, a zenét értő és a zenét „csak” szerető, kedvelő „hallgató” számára egyaránt. A látogatottság e részlegben belül konkrétan kevésbé mérhető; itt csak a „Kérőlap” szolgál adatként számunkra, amely 1975-ben ezt dokumentálja:

Zenehallgatók száma: 8442 fő, lehallgatott művek száma: 6485 db.

Tartalmi megoszlás szerint:

zenekari művek	40 ⁰ / ₀	társadalmi ünn. dokum.	2 ⁰ / ₀
kamarazene	4 ⁰ / ₀	jazz	12 ⁰ / ₀
egyres hangszerek, irod.	10 ⁰ / ₀	irodalom, mese	10 ⁰ / ₀
opera, oratórium stb.	11 ⁰ / ₀	idegen nyelvek	5 ⁰ / ₀
kórusművek	1 ⁰ / ₀	ének (kísérettel és anélkül)	1 ⁰ / ₀
népzene (prózai is)	3 ⁰ / ₀	egyéb	1 ⁰ / ₀

összesen: 100⁰/₀

Megjegyzés: ez a statisztika reprezentatív, mert:

1. A zenehallgatók csak akkor jelentkeznek adatként, ha konkrét, egyedi kérést „adminisztrálnak”. (Nem mérhető az a sok hallgató, aki könyvválogatás közben bizonyos időre csak behallgat egyik-másik programba.)
2. Egy műnek tekintendő a 2—3 perces is, és egy lemezoldal több darabja vagy egy teljes opera is.

Természetesen nem akarunk a számok bővületében élni, sokkal fontosabb számunkra a referenz és tájékoztató munka által jelentkező sokféle igény. (Erről egy más alkalommal fogunk szólni.)

Az elmúlt évben zenei előadássorozatot szerveztünk a Zenetörténet dióhéjban címmel. Minden estet tematikus kiállítás előzött meg; a meghívókon pedig rövid ajánló bibliográfiát adtunk kézbe — a témához kapcsolódó — meghallgatásra és elolvasásra javasolt könyvekről, ill. zenei felvételekről. Jó volt találkozni az előadást követő napok statisztikájában a „visszahallgatott” művekkel és a látogatókkal.

Egy év nem nagy idő, az útkeresés, tapasztalatgyűjtés időszak. Ez a beszámoló a figyelemfelkeltés céljából is íródott, hogy tekintsék feladatuknak a megye más könyvtárai és könyvtárosai is — a technikai feltételek megteremtésével — a zenei és irodalmi ismeretek terjesztését. (Csongrád és Vas megye már számos fonotéka működéséről számolhat be.) Szeretnénk, ha ennek a szolgáltatásnak a megteremtéséhez mi is segítséget adhatnánk a megyében kollégáinknak.

Dr. Benkő Csabáné

Felszabadulási emlékkönyvtárak megyénkben

FELSŐZSOLCA

„A legszebb születésnap ajándék...”

Felsőzsolcán, az 5920 lakosú nagyközségben az 1974. október 22-én bekövetkezett árvíz-katasztrófa a könyvtár sorsát is megpecsételte. A mentéshez összesereglett helyi lakosok, idegenek, diákok, egyetemisták és katonák egymás kezébe adták a könyvet, hogy időben megmentésük a víz pusztításától. Mire a mentést befejezték, még aznap estére egyméteres vízben állt a könyvtár és a környéken minden épület. Az amúgy is korszerűtlen, rozoga épület nem volt tovább alkalmas a feladatok ellátására.

Macsuga János nagyközségi tanácselnök szavai szerint a könyvtár éppen 25. születésnapjára készült. A drámai pillanatok idején, látva a lakosság együttérzését, segítőkészségét és könyvigényét, született meg a gondolat: új könyvtárat kell építeni.

Szinte kapóra jött a Kulturális Minisztérium pályázati felhívása jubileumi emlékkönyvtárak létesítésére. Felsőzsolca a pályázatot megnyerte és vele a minisztérium 145 ezer forintos támogatását.

A nagyközségi tanács 500 ezer forintot, a lakosság pedig 20 ezer forint értékű társadalmi munkát adott az új otthon megteremtéséhez, s jogosan büszkélkedik vele, mert felszerelése és berendezése a legkorszerűbb a miskolci járásban.

Az új könyvtár kétszintes. Olvasó- és kölesönzőtere együttvéve 128 m² alapterülettel rendelkezik, mely a „C”-típusú kategóriában elegendőnek bizonyul a szakmai feladatok megvalósításához. A szabadpolcos térben 9000 kötet és jól összeválogatott kézikönyvtár szolgálja a kölcsönzési és helybenolvasási igényeket. A könyvtár költségvetése 1976-ban 87 ezer forintra emelkedett, melyből könyvszerzésre mintegy 40 ezer forintot fordítanak.

„A legszebb születésnap ajándék ez a könyvtár, amit ma átadunk Felsőzsolca lakosságának” — mondta a tanácselnök 1975. december 5-én, az avatóünnepségen. Mi pedig azt kívánjuk, hogy a következő ajándék egy főhivatású könyvtáros legyen —, megérdemli az épület és a nagyközség lakossága.

A régi könyvtár...

... és az új

EMŐD

„Mert itt olyan szép minden...”

Igy választottak kérdéseimre az általános iskola hetedikesei — írja Csutorás Annamária, az Észak-Magyarország tudósítója. „A könyvtár pedig, ahol találkoztam velük, az emődi könyvtár, amelyet a „Harminc év — harminc könyvtár” mozgalom keretében 1975. november 7-én avattak. Részint önerőből, részint minisztériumi támogatásból. A község 225 ezer forintot, a minisztérium 165 ezer forintot adott az új könyvtár kialakítására. S a kékben és fehérben megilmodott könyvtár — ez a két szín dominál a helyiségben — ritkán üres. Tízennyolcezer kötetből bőségesen válogathatnak a község olvasói, akik között igen sok a gyerek. A beiratkozottak úgy 60 százaléka. Ezért is hozták létre a gyermekrészleget.

S hogy mit jelent az új könyvtár a község életében? Arra talán egy számadat is sokat „mond”: az elmúlt év hasonló időszakához képest máris 150-nél több beiratkozott olvasót számlálnak. Míg 1975 végére összesen 1100 olvasójuk volt, most már túljutottak a 600-on. Hiába, a szép könyvtárba szívesebben eljárnak. Különösen, amióta zenehallgatásra is van lehetőségük. Mert, hogy el ne feledjük, még zenei részleget is kialakítottak. Van erre is igény.”

Emődön valóban az igények követelték az új művelődési intézmény megteremtését. Indokolta ezt a régen elavult rozoga könyvtárpépület és a szegényes művelődési otthoni lehetőség is. A közel hatezer lakosú nagyközségben olyan könyvtárat kellett létesíteni, amely alkalmas a lakosság igényeihez méltó szakmai feladatok ellátására.

Megyénkben már közismert Tóth Elek nagyközségi tanácselnök, és Vajda Gyula építésszámológép tervező törekvése a szocialista falukép kialakítására. Terveikbe, elképzeléseikbe beleillett a szép, funkcionális megalkotású könyvtár. Egy régi épület okos átalakításával teremtették meg erre a lehetőséget. A 250 m² alapterületen szabadpolcos olvasótér, gyermekrészleg és zeneterem áll a látogatók rendelkezésére.

A korszerű „C”-típusú könyvtár megteremtésével, a mezőcsáti járásban példát mutattak az emődiek. Megyénk pedig gyarapodott egy színeiben merész, nem szokványos közművelődési intézménnyel.

ÓNOD

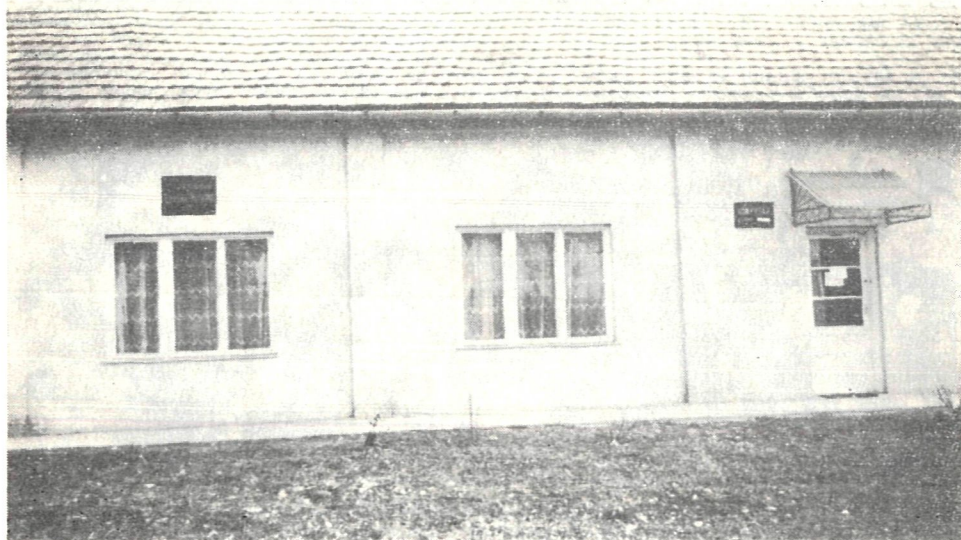
1975. április 4-én — a község kulturális centrumában, az általános iskola mellett — új otthont kapott a községi könyvtár is. A szerény épület nem nagy anyagi lehetőségről tanúskodik. Egy régi, romos ház könyvtári célra történő felújításáról Csabai József, a község ügyszerető tanácselnöke gondoskodott. A tanács csak saját erejére támaszkodhatott — mondja csendesen. A 200 ezer forintból, mely rendelkezésünkre állt, mindössze 74 m² alapterület kialakítására tellett.

Az épület már készen állt, amikor a Kulturális Minisztérium a benyújtott fel-szabadulási emlékkönyvtári pályázatot elfogadta, de a támogatást további feltételekhez kötötte. Kérte a községi tanácsot, hogy a nyitva tartási időt heti 20 órára — öt alkalomra — emelje, s ennek arányában a könyvtáros tiszteletdíját

1000 forintra növelje. A tanács eleget tett a kívánt feltételeknek, és megkapta az 50 ezer forint támogatást, melyből 30 ezret a berendezés pótlására, 20 ezret pedig a könyvállomány gyarapítására fordítottak.

Otthonos községi könyvtári miliő fogadja a látogatót, mindenben látszik a gondos, hozzáértő könyvtárosi kéz. Csabai Józsefné, a könyvtár vezetője — aki maga is pedagógus — gyümölcsöző kapcsolatot épített ki a tantestülettel. Rendszeresek a gyermekfoglalkozások. Legfőbb vágya máris a könyvtár bővítése — természetesen gyermekrészléggel. Örül annak, hogy a felnőttek is megszerették a szép, kulturált környezetet. Az olvasók száma már meghaladta a 400-at, s emelkedett a látogatások és a kölcsönzések száma is.

II. RÁKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
MISKOLC

PÁLHÁZA

A Zempléni-hegység festői környezetébe rejtő az iparosodó, fejlődő Pálházát. A 900 lakosú községhez hét település tartozik 4200 lélekszámmal. Az ipari, gazdasági fejlődéssel lépést tart a közművelődés is. 1975. október 17-én adták át a jubileumi emlékkönyvtár pályázat keretében felépült új körzeti könyvtárat. A 110 m² alapterületű intézmény nemcsak a sátoraljaújhelyi járás, hanem a megye egyik legkorszerűbb „C”-típusú körzeti könyvtára. Hogy azzá lehetett, az a tanács anyagi áldozata mellett a járási városi könyvtár munkatársainak rendkívül gondos szakmai segítségét kívánta.

A községi tanács 250 ezer forintot fordított az épületre, a Kulturális Minisztérium pedig 110 ezer forinttal járult hozzá a könyvtár berendezéséhez és állományának növeléséhez.

A 14 273 kötetes körzeti könyvtár korszerű feltételeket nyújt a szakmai munkához. A lelkes főhivatású könyvtáros, Kőrmöndi Zoltánné heti hat alkalommal, 36 órában fogadja a közel 300 fős olvasótáborából a látogatókat.

Sz. Gy.—U. S.

Dr. Gonda Irén szakiró—olvasó találkozásának közönsége a mezőgazdasági könyvhónap alkalmából Sajósenyén

Miért feledték el a miskolci nagy szatírárt?

Sokszor hallottuk, hogy Miskolc nem rendelkezik jelentős irodalmi hagyományokkal, itt nem születtek számottevő alkotások, olyanok, amelyeket miskolci szerzők írtak, vagy olyanok, amelyek a város életével foglalkoztak.

Ezt a tételt — ha nem is tudjuk teljesen cáfolni — tudjuk differenciálni. Nyilvánvaló ugyanis, hogy nem is mérlegelték kellően a meglévő műveket, vagy egyszerűen számításba se vették, elfelejtették, vagy el akarták felejteni.

Az irodalmi élet kifejlődése elmaradásának egyik legfőbb oka az volt, hogy a kereskedő-városban hiányzott a könyvkiadó ipar, mely serkentőleg hat a szellemi életre, így aztán számos elkészült munka sem láthatott napvilágot, vagy ha mégis, pénztelen vállalkozásból nagyon szegényesre született, ponyvákülsőjénél fogva könnyen mulandóvá vált.

A felszabadulás után sokkal inkább azon fáradozott — és fáradozik ma is — a város, hogy jelene irodalmát kialakítsa, semmint a múlt hagyományait föltárja és értékeli.

Pedig e század húszas éveiben az egész országban kevés olyan, e korról szóló szatirikus írás volt, mint a miskolci dr. Hoványi Kornél „Mr. Dollár öfelsége Keverkolcon” című szatirikus regénye. A mű további leírása: László Ervin kiadása, Miskolc, 1922. Nyomta a Kultúra Nyomda, a borítólapp Nyitrai munkája. Hogy hány példány jelent meg belőle, nem tudni, de hogy nagyon kevés maradt ránk, az bizonyos. A legtöbb a keverkolczi kispolgárság kályháiban égethet el. Okkal!

A II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár szerencsére rendelkezik egy bekötött példánnyal, ez olvasótermi használatban megtekinthető. (És rendelkezem jómagam is egy szerencsésen hoztam került példánnyal.)

Jellemző a bevezetőben mondott állapotokra, hogy a 216 oldalas könyv több lapnyi kockahirdetést tartalmaz a nyitó borítólapp után és a záró borítólapp előtt. A kiadás költségeinek tehát feltehetően a hirdetés költségeiből kellett megteremtődni, honoráriumra viszont talán gondolni sem lehet, Vidéki író, vidéki város, a kor pedig az ellenforradalmi Horthy-korszak. A kereskedők nem támogatják az irodalmat, reklámra azonban szívesen költenek.

Ezek után nézzük a szerzőt, majd a könyvet.

Miskolcon élénk volt a lapalapítási kedv, és szívesen éltek a városban újságírók. Sőt olyan ember is akadt, aki sajtótörténeti munkát írt. (A Vidéki sajtó. Írta Thurzó Nagy László, a Magyar Jövő Kiadóhivatal igazgatója. — Magyar Jövő Rt. Könyvnyomdája Miskolcon — 1928.)

Ebből és a szerző későbbi Miskolci Lexikon című kéziratos munkájából megtudható, hogy dr. Hoványi Kornél 1882-ben született Újvidéken. Jogot tanult, majd újságíró lett. Hírlapírói pályáját Budapesten kezdte, Aradon, Nagyváradon folytatta. Majd Miskolcon telepedett meg. 1908-ban Karcolatok címmel novelláskötete jelent meg. Még az első világháború előtt jött Miskolcra, 1914. január 11-től több mint öt éven át volt A Reggel című lap szerkesztője, majd a Reggeli Hírlap munkatársa. A harcos, meg nem alkuvó zurnaliszták közé tartozott — írja róla kortársa, Thurzó. Letette ügyvédi vizsgáját is, és már 1916-tól a város törvényhatósági bizottságának tagjaként „a közszereplés előterében állott. A köz érdekében harcolt a közéletben, néha magárahagyottan, de nem lankadva. Élő lelkiismerete volt a város közéletének. A tárgyra, melyről a közgyűlésen felszólalt, mindig alaposan készült, és felszólalása mindig eseményszámba ment...” (Miskolci Lexikon — a város krónikája — XII. kötet, 118. l.)

Az 1932-es év történetéből megtudhatjuk, hogy Hoványi április 1-én, a budakeszi szanatóriumban hunyt el, ahol tüdőbajával kezelték. Éppen ötvenéves volt.

Szatíráját ma olvasni különösen élvezetes mindazoknak, akik rá tudnak ismerni az elferdített nevek valódi tulajdonosaira, vissza tudnak következtetni, milyenek lehetnek az ott leírt városrészek és az akkori viszonyok.

A műben felsoroztatott több közéleti személyiség — kereskedő, bankár, földbirtokos, újságíró, városi, vármegyei tisztviselő, színész, országos politikus — éles kritikája magyarázza, miért tüntették és feledték el oly hamar ezt a nagy szatírárt.

Hoványi egyszerű humorérzékét az igazi nevekől általa alkotott névférdítések is mutatják. Mindenről tájékozott, igazán beavatott ember. Regénye hatását fokozza a kereset megoldás, a fauzszi alapötlet. Mr. Dollár öfelségét, aki — ahogy a szerző mondja — a tőke megtestesítője, Kodorkay kalauzolja a városban, aki maga az „örökké kavargó ördög”. Túljár a korlátolt városatyák eszén, minden üzemükről lerántja a leplet, a vitákban szellemesen sziporkázó.

Hoványi munkája joggal nevezhető az 1910-es, 20-as évek leghitelesebb miskolci krónikájának.

Tanulmányunk célja, hogy ismertetőt és ízelítőt adjon a könyvről és felhívja azoknak figyelmét e munkára, akiknél esetleg még megtalálható.

Dolgozatunk zárófejezeteként az általunk is idézett nevek valódi alakját is közöljük.

A szatirikus regény cselekményének színhelye Keverkolcz, mely tehát Miskolcot, a cézével frottat jelenti. Nevét szójátékkal a mischen — keverni — igéből alakítja ki a szerző.

A Magyar Tanácsköztársaság leverését követő hónapokban játszódik a cselekmény. E különleges, hihetetlenül konzervatív kisvároskába vezeti el az olvasót az író. A regény két főalakjáról a 9. oldalon ezeket mondja:

„Egy kis, talán felesleges magyarázat a regény főalakjaihoz: Mr. Dollár öfelsége: a Tőke szimbóluma; Kodorkay: az incselkedő Mefisztó, vagy — ha úgy tetszik — az örökké kavargó ördög...”

A tepsdri városkát Szentpéteri polgármester irányítja. Az eseményekről a Keverkolczi Tapló című napilapból, a Hajnalból és más fórumokból tájékozódhatnak a polgárok. Az il-

lusztris újságírók közé tartozik Holtész Imre és Zurányi Madorján Voltán, a költő, aki azonban kénytelen riportokat írni.

A mindennel kiegyező városatyák fölött elviharzott a nagy történelem; a háború, a forradalom. A mozdulatlan levegőben megáll a kanál. Ekkor érkezik meg a hír, hogy Mr. Dollár öfelsége Keverkolczra jön, itt szeretne letelepedni.

Még a szundikáló polgármester is megmozdul a híre, pedig egyébként még a legyet sem hajtja el izzadó homlokáról, mivel köztudott, hogy a légynek sem szeret aratni. Bodolay helyettes polgármesteren kívül az egész tanácsban egy határozott egyéniség sincs, így nem könnyű kidolgozni a magas rangú vendég fogadásának programját. Már csak azért sem, mert valamennyien inkább gondolnak saját üzletük föllendítésére, megtépzott egzisztenciájuk helyreállítására, mint a közügyekre.

Korlatótságukban azt hiszik, hogy az amúgy is iszonyatosan szánalmas városkáról még szánalmasabb képet kell festeniük a vendég előtt, akkor több támogatást remélhetnek tőle.

Mr. Dollárt küldöttséggel fogadják a pályaudvaron. Mivel azonban a tanácsnak kocsira nincs pénze, hiszen a városi pénztár kong az ürességtől; megkéri a Keverkolczi Villamos Rt. vezetőit, adjanak villamokocsit, hogy behozhassák vendégüket a Forona Szállóba, ahol elhelyezéséről gondoskodtak.

A részvénytársaság-vezetősége egy csekélyke ellenszolgáltatás fejében hajlandó a kérését teljesíteni. A csekélyke ellenszolgáltatás pedig az, engedélyezze a tanács, hogy a fogyasztóknak 20 százalékkal emelhessek a fogyasztói árakat. A tanács ezt az összeget, magának találja végül tizenkilenc és fél százalékban megegyeznek.

Már a villamosban elhelyezett cégtábla is magára vonja a vendég figyelmét: „Keverkolczi Villamossági Rt. — lök. ráz és égységárat emel!”

A kíváncsiskodó vendég szemlélődése alkalmat ad a szerzőnek arra, hogy elmondja véleményét a városról.

Utazás közben is támad egy kis bonyodalom, ám ez szóra sem érdemes. Meg kell állni néhány pillanatra, de ez igazán csekélység: „... csak egy embert gázolt el a villamos. Ez már Keverkolczon nem szenzáció...” (86. oldal.)

Mr. Dollárt Kodorkay kíséri mindenüvé. Szálláshelyén meglepetéssel tapasztalja, hogy „az ágyat a szoba déli részéről az északi részére helyezték át, a szekrényt pedig az északi részről a déli részére. De felségsé uraim, már ez is vívmány. Ez Keverkolcz város első szabású városrendezési kísérlete”. (88.)

A kísérletek kísérlete is említést érdemel, ha valahol ilyen tapasztal az ember. Egy másik helyen így ír erről:

„Egyleg ugyan nem fogtak még bele semmibe, de a keverkolczi városházán már az is nagy vívmányszámba ment, hogy az előkészületek előkészületeit meg akarták kezdeni.” (90.)

Nem tud vissza a szerző a legkényesebb kérdések kitergetésétől sem.

A közügyekkel senki sem törődik, annál jobban érdeklik viszont az emberek a színész-nők és a polgárosszonyok intim kalandjait. Az aranysoke hajú patkányok nevezett facér színésznő esete a borkirályal, a regény cselekményének is véget vető szökése a városból Mr. Dollár öfelségével. Ezek a pietykák a törzsdügyvénköket, juratusokat, törvényhatósági bizottsági tagokat egyaránt foglalkoztatják. Lacy Mihály U.R.J. dr. például „Arról is nevezetes volt, hogy minden országos és városi pietykát ő tudott a legoroszabban szállítani. Ha valamelyik asszony megcsapta az urat, Lacy ezt az eseményt gyakran jóval előbb tudta meg... nem mint a férj, hiszen ez nem nagy művészet, hanem, mint maga az asszony... Vannak ugyanis nők, akik sohasem ébrednek éjfajta cselekedetük tudatára...” (127.)

A város magához mindenben hasonló napilappal rendelkezik. Mr. Dollár elképedve olvassa a szenzációs vezércikket, és így kiált fel:

— „Óh, ez a Keverkolczi Tapló. Óh ez a Keverkolczi Tapló! Ma is azt írta, amit sok év előtt. Csak a társadalmi béke és semmi, semmi harc. Legyünk mindnyájan testvérek.”

Ez az ideológiai zűrzavar a legjobb közegnek bizonyult a keverkolczi városatyák számára, akik soha semmiben nem tudnak érélyesek lenni, ha a köz érdekéről van szó. Hacsak nem arról, hogy a mindennapi kenyér mellé mindennap új adóemet találjanak ki. Mégis szilárdan állnak a helyükön, mert „Változtak az idők, csak Keverkolcz nem változott bennük. Nem volt olyan kormány, amelynek ne szavaztak volna bizalmat. Azt a sikerült monadt, hogy szerelmé állandó, csak a tárgya változik, egyenesen Keverkolcz számára találták fel.” (154.)

„Ez a millió egészséges lehet, amikor a testi épségünket és vagyonunkat védelmezzük, de a hadas felé vezető útnak tesztelő elleniélvé válik... Másutt a nagy ellentétek lendítőkerekre hajtja a kisebb-nagyobb közületeket a fejlődés magasabb ormaira... De Keverkolczon, ahol néhány törzsfőnök intézte mindig a választásokat, a szavazópolgár viszont figyelembe se jövő numerus volt csupán, sohasem tudott odáig fejlődni a dolog, hogy csináljanak például egy városi pártot, mert ha megpendítette valaki az egészséges szelekció eszméjét, azon vette magát észre, hogy mindenki be akar lépni az új pártba, még maga a város vezetősége is. Hát tessék így pártot csinálni, amelynek az a feladata, hogy egészséges kritikát gyakoroljon...” (157.)

A szerző — jóllehet, önmaga nem volt forradalmár — éles szatírával „állít emléket minden olyan keverkolczinak”, vagy másúnnen ide-jöttmentnek, aki csak egy percig is ingadozott, vagy a forradalom jelszavait hangoztatva, gyáván megutamadott a forradalom vívmányainak megvédése elől. Előtte a legnagyobb bűn a határozatlanság, az erélytelenség, mai szóval az elvitelenség. Itt még a honleányokat sem menti föl, akik házasságot kötnek jobbműű polgárokkal, ha már hiába várnak reformokat remélő, és azokért küzdő közéleti völegényükre.

„Elmúlt már öt óra. Mint mindennap, most is beérkezett az újságot áruló öregasszony.

— Keverkolczi Tapló... Keverkolczi Tapló — sipította.

Mindenki vásárolt egyet. A cvikkeres nyomban olvasni kezdte:

— Hehe — nevetett — itt van egy érdekes eljegyzési hír... Nembíromky Borbálát eljegyezte Kövéri hentesmester... Hiszen ez a leány Ehenhaly Akos menyasszonya volt...” (184.)

Keverkolcz sajátos világ volt a nagy történelmi sorsfordulóban. Valódi munkás fiai bátor lépéseket tettek a forradalomban, de ezeket a polgárok igyekeztek gyorsan elfelejteni. Könyvünk szerzője megtalálja annak is a módját, hogy ezért bőségesen megfizessen:

... az volt még jó vicc, amikor a keverkolczi munkástanács, mint mellékkormány, eltávolította Lobog Zoltán kormánybiztost — mondta Kodorkay.

— Ugyan kérem — vágott közbe indultatosan a cvikkeres, — Ilyen régmúlt dolgokra is emlékszik...? Magából nem lenne jó politikus.

Kodorkay nevetett.

— Igaza van, kedves barátom, a jó politikusnak legfontosabb erénye, hogy rossz legyen a memóriája. Jó memóriával csak a számadó juhásznak kell rendelkeznie; hogy ne vigye a sőtétben mocsárba a nyáját, mert felelősségre vonják érte. De látott már maga politikust, aki felett volna a mocsárba terelt nyájért...?" (191.)

A politikusok mocsárba terelt nyájáért, azaz a népért Kodorkay, szerzői nevén Hoványi a 'maga' korában páratlan bátorsággal szállt síkra, ezért megérdemli, hogy nevét a homályból felvillantssuk. Idézzük a befejező rész néhány egyszerű gondolatát:

„Az igazság az emberi küzdelmek legnemesebb palántája, mely csak azért nem tud termékeny talajba jutni, mert mindég azok hirdetik a leglelkesebben, akik nincsenek hatalmon, és sohasem azok gyakorolják a legősztöbben, akik hozzájutottak a hatalomhoz...” (192.)

Es amikor az ellenforradalom megszéri a maga keserves látszatgyőzelmét, az újra hatalomra került kiskapitalista így fakad ki:

„Hát van itt egy, érzetes, polgári rend, amelyhez fenntartás nélkül csatlakozhatik az ember, mert szükség esetén bátran és férfiasan mer cselekedni. Ennyit eddig csak a munkásoknál láttam...” (193.)

Figyelemre méltó a szerző utószava is. Ebben is főleg a befejező rész. Mint mondja, Kodorkaytól kapta ezt a levelet, illetve a kritikai sorokat: ... így van ez, ha az ember nem vérből keverkolczi szatirikus. Legjobb lesz tehát barátom, ha letesz az írástól, és inkább az ügyvédi vizsgáját teszi le. Majd ha azután megnyitja az ügyvédi irodáját, akkor — kérdezze csak meg a fiatal ügyvéd urat — akár reggeltől estig írhat szatirikus regényeket...” (197.)

Hoványi Kornél letette ügyvédi vizsgáját, úgy látszik azonban, így sem akadt a későbbiekben túl sok ideje szatirikus regények írására, így aztán több munkájáról nincs tudomásunk, valószínűleg nem is írt újabbakat... Sajnáljuk...

NÉVMAGYARÁZAT

Szentpéteri polgármester — dr. Szentpáli István.

Bodolai helyettes polgármester — dr. Hódobay Sándor.

Lobog Zoltán kormánybiztos — Balogh Zoltán dr. — a Nép-kormány biztosa. „A balratoldás következtében a Borsod megyei Munkástanács 1919. március 3-án határozatilag bizalmatlanságot szavaz neki”. A határozat kimondja, hogy „a megyei közigazgatást szociális irányba kell átforgatni, és a jobbfele haladó embereket el kellávolítani.” (B.-A.-Z. megye története és legújabbkori adatai. Miskolc, 1970. 92.) Balogh a megyei direktóriumot törvényes hatalomnak nem ismeri el, ezért menesztik.

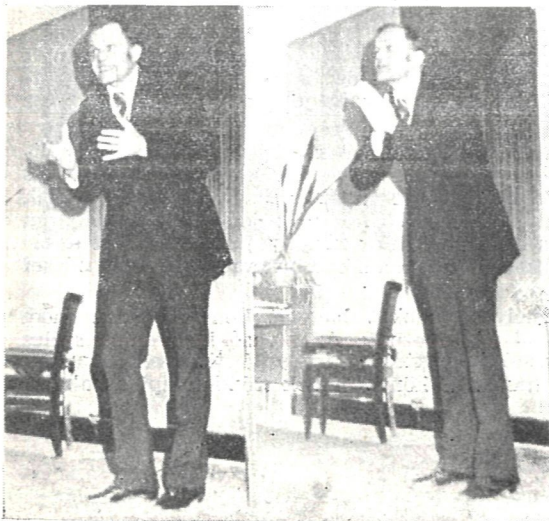
Dr. Laczó Mihály — dr. László Mihály ügyvéd.

Keverkolczi Napló — Miskolczi Napló 1901. szeptember 1-én indult lap, 1919. június 23-tól Miskolci Munkás, majd szeptember 25-től ismét M. Napló.

Forona Kávéház — Korona Kávéház, vendéglő és szálló — ma Kossuth-szálló.

Quarnero Kávéház — Abbázia, később Arany Csillag, ma is.

Zurányi Adorján Voltán — Murányi Adorján Zoltán költő, a Reggeli Hírlap munkatársa, a Tündérrország című gyermeklap társszerkesztője.

Darvas Iván színművész
Etüdök címmel tartott előadást
február 11-én a megyei
könyvtárban
(Fotó: Bencsik Róbert)

Vendégként borsodi könyvtárakban

Egy német könyvtáros látogatása Miskolcon és környékén

Első ízben 1971-ben jártam Miskolcon a Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtárának meghívására. Ebből a baráti, tájékozódó látogatásból szoros együttműködés született, amely az egyetemi könyvtár és a freibergi Bergakademie könyvtára közötti szerződés megkötésével hivatalos szervezeti keretet is kapott. Azóta a szolgálati és személyes kapcsolatok jelentősen kibontakoztak; mindkét könyvtárból kölcsönösen utaznak tapasztalatszerére a könyvtárosok, az egyetemi kiadványok cseréje a lehető legszélesebb körre kiterjed stb. Különösen örültem annak, noha már négy ízben jártam Miskolcon, hogy az egyetem rektora meghívott az egyetem miskolci működésének 25 éves évfordulójára rendezett ünnepségekre is.

Ez év tavaszán, egyhónapos magyarországi tartózkodásom alatt, természetesen, nemcsak a miskolci egyetemi könyvtár munkáját volt szerencsém részletesen tanulmányozni, hanem más miskolci és borsodi könyvtár életébe is betekínthettem. (A II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár, a Lenin Kohászati Művek, a Borsodi Vegyi Kombinát műszaki könyvtára, a Léway József Könyvtár, az Ózdi Kohászati Üzemek műszaki könyvtára, a sárospataki ref. kollégiumi könyvtár.) Meglátogathattam a kazincbarcikai, a rudabányai és a hámosi technikai múzeumot, s természetesen gyönyörködhettem a borsodi táj felejthetetlen szépségeiben Tapolcán, Lillafüreden, Aggteleken és Tokajban is.

Az el nem hanyagolható, de itt nyilván helyszűke miatt le nem írható részletkérdések elhagyásával szeretném azokat a főbb benyomásaimat összefoglalni, amelyek úgy érzem, nemcsak a mi munkánkhoz, hanem kedves magyar könyvtáros kollégáink tevékenységéhez is hasznos gondolatok ébresztésével járulhatnak hozzá.

Szembetűnő az a készséges együttműködés, amely a borsodi tájegység könyvtárai között kialakult, s egyre magasabb fejlődési szintre emelkedik. Különösen fejlett kapcsolatokat tapasztalhattam az egyetemi könyvtár és a borsodi nagy ipari üzemek műszaki könyvtárai között.

Azt hiszem kevés nagyváros mondhatja el, hogy területén egy fél évtized alatt két hatalmas modern könyvtár is épült. Miskolc ebben a kivételes helyzetben van. A különböző építészeti felfogásoktól függetlenül, mindkét épület — az egyetemi és a megyei könyvtár — kiemelkedő, közös vonása az a törekvés, hogy az olvasó-látogató ellátását optimális szinten tudják biztosítani. Az olvasó-látogató a lehető legegyszerűbb úton, saját maga alkotó tevékenységével vehesse birtokába a könyvtár által maximálisan felkínált lehetőségeket. Igen lényegesnek tartom, hogy mindkét épület tervezésénél, építésénél széles körű lehetőség nyílt az építész és könyvtáros szakemberek részére a tervek megvitatására.

Igen érdekesnek tartom az információ közvetítésének azokat az újabb formáit (pl.: számítógépes szakirodalmi tájékoztatás), amelyekkel az egyetemi könyvtár kísérletezik, egyben megőrizve és hozzáidomítva az információközvetítés hagyományos módszerein alapuló szolgáltatásait.

Többszörösen volt tapasztalható, hogy a tudományos régi állománynak nagy figyelmet szentelnek. Ez nagyon örvendetes, hiszen a megnövekedett tudomány- és gazdaságtörténeti kutatások egyre inkább igénylik a történelmi nagy könyvtárak állományának elemző feltárássában rejlő segítséget. Csak a legjobbakat mondhatom arról, a magas szintű tájékoztatásról és készséges információnyújtásról, melyet a sárospataki kollégiumi könyvtárban, a Selmeci Műemlékkönyvtárban és a Léway József könyvtárban tapasztalhattam.

Általánosan elmondhatom, hogy mély nyomokat hagyott bennem az a mód, ahogyan magyar kollégáink az olvasóval foglalkoznak. Az olvasó igényeinek széles körű feltárása, s maximális módon való kielégítésére irányuló törekvés nemcsak a pompás modern épületek jellemzői, hanem a könyvtárosok mindennapi munkájában fellelhető tartalmi feltételező.

Köszönettel fogadtam mindig, hogy a borsodi könyvtároskollégák lehetőséget teremtettek számomra több közérdeklődésre számot tartó téma előadására (pl.: a könyvtárpedagógiáról, a bibliográfia használatának problematikájáról, az egyetemi könyvtárak publicitásáról stb.). Ugyancsak köszönetet mondok a Borsodi Könyvtáros szerkesztőségének, hogy ezt a kis cikket közléstessik, igen elegáns megjelenésű lapjuk hasábjain.

dr. J. Schmidmaier
a Bergakademie Freiberg könyvtárának
igazgatója
(Németből ford.: dr. Tatár Györgyné)

Györfvári János színművész Hazám c. irodalmi műsorát tartja a felsőlzsolcai könyvtárban (Fotó: B. B.)

Antonín Sova

1864—1928

Antonín Sova, a cseh demokratikus könyvtárügy úttörője, három évtizeden át állt az olvasóközönség szolgálatában. Szülőhelye: Pacov (szül. 1864. febr. 24.), majd új lakóhelye: Lukavec festői szépségű környezetében szerzi legmélyebb benyomásait. A természeti szépségek mellett korán megismerte a szegénységet, a munkásnyomort. A mély szociális érzék A. Sova egész életére jellemző, s ennek adott hangot bátran a költészetében is. A zenekedvelő pedagógus apa fia is szerette a zenét. Mint az „Öreg he-

gedű c. versében írja: „Lelkembe zártam hűrjaid szavát, vén hegedű, te drága — ...” A Szív c. verse szerint pedig: „Életünkben egyszer ragyogó hegedűkké változtunk mindannyian, életünk tavaszán...” A hangszer és a könyv közül az utóbbit választotta. Anyám jegygyűrije c. versében rója le gyermeki háláját elvesztett édesanyjának, akinek helyébe mostoha került a házhoz, s aki nem szívlelte őt. Középsiskolái után jogra iratkozott, de a szegénység hazakényszeríti. Egy szótár szerkesztésébe veszik fel, majd városi írnök lett. 1888-ban volt először könyvtáros az írók és művészek közös társaskörében (Umělecká Beseda). Adományokból gyarapítja a könyvállományt, katalogizál, folyóiratokat rendel. Ügybuzgalma — s versei — nyomán is egyre ismertebb lett. 1898-ban Prágában pályázatot hirdettek a városi könyvtárosi állásra. Itt kezdte meg A. Sova 1898. okt. 3-án alapvető jelentőségű, igen nehéz könyvtárosi munkásságát. Az 1891-ben alapított városi könyvtár épülete kezdetől fogva alkalmatlan volt könyvtári célra. Itt vívta Sova hosszú, kemény harcát az őt meg nem értő, bürokrata városi magisztrátussal. A. Sova hagyatékában szerepel az a kb. 30 lap terjedelmű, sűrűn teleírt jegyzet, melynek címe: Jegyzetek a modern könyvtárakról. Ő ebben őt főkérdés köré csoportosítja elgondolásait és tapasztalatait:

- a) a könyvtárépület,
- b) a könyvtár célja és funkciói,
- c) a katalógusok,
- d) a kölcsönzés,
- e) személyes kapcsolat az olvasókkal, s a velük való foglalkozás.

A. Sova egy új épületet sürgető levelében ezt írta: Első dolog legyen egy olyan épületbe beköltözni, amelyben elég és megfelelő helyük legyen a könyveknek, a könyvtárosoknak és az olvasóknak egyaránt! A. Sova jól ismerte a katalógusok alapvető fontosságát. Ő maga szerkeszti a szerzői és címszó-, majd a szakkatalógust. Folyton tanulmányozza a hozzáférhető külföldi szakfolyóiratokat. Tapasztalatszerzés céljából tanulmányútra ment. Célja volt a katalógusokkal: alaposan kimeríteni és minél több oldalról feltárni az állományt. Az ő általa szerkesztett katalógusokban — amint ez a növekvő forgalmon is meglátszott — korszerű segédeszközöket kaptak az olvasók. Kifejleszti a cédulakatalógust. Tájékoztatásul bibliográfiákat adott ki. Olvasótermet nyitott. Egyre több folyóiratot rendelt. Maga irányítja az új művek és lapok beszerzését. Gyarapodási katalógust is szerkesztett. Írásba foglalta a kölcsönzés rendjét, meghatározta a kikölcsönözhető művek számát, a lejárat idejét. A. Sova maga is kölcsönöz. Saját kölcsönző munkásságáról ezt írja: „... könyveket kölcsönöztem az éhező tömegeknek”, s mintegy az aktív tájékoztatásra utalt: „Igyekeztem elébe menni a közönségnek”.

Jiří Mahen, a költő és könyvtáros írja, hogy A. Sova könyvtárában úgy hullámzik az emberáradat, mint a folyó. Maga Sova keserűen fakadt ki: „Olvasóink órákig kénytelenek várni a szűk, levegőtlen helyiségben!” 1902-ben és 1905-ben nyomtatott katalógust jelentetett meg. Szívügye volt a tudományos ismeretterjesztő művekből adni, minél többet. Német, dán és amerikai mintára mutatót szerkesztett a szak-könyvekhez. Jiří Mahen A. Sovát súlyosbodó betegsége és a sok kudarc ellenére is ügybuzgó, mosolygós arcú könyvtárosnak mutatja be. Lenyesett szárnyú vihar-madárnak nevezi őt. Sova hiába kérte a városi magisztrátust: segítsenek! 1917-ben ezt írta: Az új épület ügye egy helyben topog. A dotációk csak koldusalamizsna, könyveink a sok kölcsönzésben elrongyolódtak — újakra pedig nem telik. Minden agónizál. Rémes kérdőjelként mered eléje a kilátástalan jövő: hová vezet ez?

A. Sova, a költő versei azt bizonyítják, hogy ő a dolgozó nép, a munkásság költőjének vallotta magát. Önmagáról írja: Üdítő forrás, lángoló tűz, a ma szavát kongató harang akar lenni. Dal a máról c. versét így zárja le: „Tudom, hogy amit ma teszek, azzal szebb lesz a holnapunk!” Több verse is szól a munkásokról, a szegénységről: Munkások — A szegény fonónő — Vers a szegénységről. Önvallomásnak szánt sorai: „Szegény voltam és túrtem, de nem éreztem magam hajótöröttnek”. Üdvözlét május 1-re c. költeményében együtt halad a jobb jövőért harcoló munkássággal. Májusban új remények dalai szólnak meg milliók szívében: Munkás, légy üdvözölve! Mindez nem pusztán álom és látomás, mert álmaink egyszer gyümölcsbe érnek. A parasztság küzdelmeiről írt Feltámadt a föld népe c. versében. Megmozdultak az évszázados jégtáblák. Az igazságosság eszméje összeforrt a szabadság és a kenyér jövőd dalával. Forradalmi szeleket említ. Már leng az új kor zászlaja..

A. Sova 1922-ben ment nyugdíjba. Betegen költözött haza Pacovba. Még újabb kötettel ajándékozta meg a költő barátait. A költő Sova a boldog napok jó magvetője: Mindenkinek szeretetet és hazát ajándékozó új tavaszt kíván, kandallót és tüzet, kenyeret, békés zugot, amelyben megérti egymást férj és feleség, s az apró kezével ölelő kisgyermek alakjában lépeget hozzájuk a jövő.

Antonín Sova 1928. augusztus 16-án halt meg. Akik nem értették meg törekvéseit életében, azok meg sem jelentek a temetésén, de annál több volt itt a falvak népe! Leghőbb vágya: az új könyvtár csak a halála utáni években épült fel.

A. Sova fiának, Jan Sovának az életét — aki írásban méltatta elhunyt atyja költői és könyvtárosi pályafutását — a terezíni haláltáborban oltotta ki a gyilkos golyó a háború utolsó napjaiban.

Praha nemzeti bizottsága Antonín Sova munkásságát külön kiadványában méltatta, 1948 győztes februárja után.

I R O D A L O M

Antonín Sova: Básně, Sv. 1. Odkaz. Praha, 1953, ČS. 415 str.

Jiří Brabec: A. Sova.

(Dějiny české literatury III. 527—545 str.) Praha., 1961, Nakl. ČSAV.

Josef Zika: Knihovnické dílo Antonína Sovy. Pr. 1948, Ústř. kn. hl. m. Prahy. 111. str.

Szalatnai Rezső: A cseh irodalom története. Bp. 1964, Gondolat Id. 184—187. l.

Franyó Zoltán: Évezredek húrjain III. köt. 81—82. l.

Domin Károly

A félévszázados Korunk köszöntése

A történelmi beleszólás roppant felelősségű feladatára vállalkozott az 1926-ban életre hívott Korunk: arra, hogy az emberi tájékozódó ösztönöket tudatosan zavaró „ordas eszmék” esztendeiben biztosan eligazító szellemi irányítúje legyen négy szomszéd országban élő, a vox humana-t magyar anyanyelven valló igényes olvasóknak. A Kolozsvárt szerkesztett nagyhatású marxista folyóirat az adott történelmi-földrajzi valósággal reálisan szembenézve töltötte be helyi közösségi-társadalmi rendeltetését, s szolgálta egyszermind a közös érdekű „duna-völgyi, kelet-európai, össz-európai és nagyvilági emberséget”, tudományosan rangos és olvasmányosan hatékony írásaival.

Az egyetemes magyar művelődéstörténeti szerepének érzékeltetéséhez elegendő utalni arra a közismert tényre, hogy a két világháború között nem csupán a romániai, a csehszlovákiai, s a jugoszláviai magyar nemzetiségű írók legjavának biztosított megjelenési fórumot, adott teret közérdekű eszmeváltásra, hanem az akkori „hivatalos” Magyarországon hallgatásra kényszerített baloldali szemléletű íróknak, társadalomtudósoknak is a Korunk teremtett megszólalási lehetőséget.

A sorsfordító történelmi változás után, a szocializmus korszakában is — az új, kedvező körülményektől támogatva —, híven folytatja a Korunk helyi közösségi kötelességteljesítését, s nemzetközi összekötő hivatását egyaránt. Termékenyítő hatóerő a Román Szocialista Köztársaság kulturális életének egészében, ösztönzően hat a magyarországi szellemi közéletre, erős serkentő tényező a többi szocialista ország magyar nyelvű kulturális-tudományos életében is.

A könyvtárosok közvetlenül mérhetik a haladó hagyományait számról számra korszerűen megújítani képes Korunk kisugárzó hatását. Számunkra, Borsod-Abaúj-Zemplén könyvtárosai számára a mostani jubileumi köszöntés külön tisztelgési alkalom is a korszakos jelentőségű folyóirat tokaji születésű alapítója, Dienes László emléke előtt, Dienes László — aki sokoldalú tudományos felkészültségével több európai országban gazdagította a szocializmus nemzetközi eszmetárát — a magyar szocialista könyvtárügy egyik alapozója, majd egyik kiteljesítője is lett. A Magyar Tanácsköztársaság leverése után, romániai emigrációjában a Korunk életrehívásával életműve egyik maradandó hatású részét alkotta meg. (Az ő indításától ösztönözve folytatta a Korunk történelemigazító munkáját a másik halhatatlan érdemű szerkesztő, Gaál Gábor.)

Az alapító szerkesztő, Dienes László beköszöntő sorai ma is meghatározzák a Korunk fő törekvéseit: „Nem arra törekszünk, hogy bizonyos tételeket addig ismételjünk olvasóink előtt, amíg azokat elfogadják. Senkire sem akarunk a régi dogmák helyére újakat ráerőszakolni... A szemlénk egységét nem a papíron, hanem az olvasók lelkében akarjuk megalósítani. Mert célunk erőnköz képest azon dolgozni, hogy... az európai lélek eleven alkotó egysége szülessék meg, amely megteremtse majd a mai ellentéteket grandiózus szintézisbe foglaló új európai kultúrát.”

B. J.

Irodalom- és művelődéstörténeti emlékhelyek Szerencsen, emléktábla nélkül

Egy urbanizálódó nagyközség kívánatos tennivalója értékeinek emléktáblával való megjelölése. (Ha saját erőből nem megy, akkor megyei támogatással.) Ez a megállapítás fokozottan vonatkozik Szerencsre, mint a Hegyalja nyugati kapujára, ahol az idegenforgalom jelentősen megnövekedett, és fokozódásával is számolni kell. Ezt igényli a komolyan vett lokálpatriotizmus is, hogy a település lakói és látogatói egyaránt tudják és lássák, melyek azok az értékek, amelyekre érdemes figyelni.

Szerencs „nagyjai” közül emléktáblát érdemel Kassai József sótáríró és nyelvész, aki 1794-től 1824-ig élt Szerencsen, és Szerencs első monográfusaként tartjuk számon. Műve „Zemplén vármegyében helyzetett a kimondásként ugyan Szerents, a helyesírás szerint Szeremnts

Városának leiratása" címmel a Tudományos gyűjtemény 1820. évfolyamában jelent meg az 51—90. oldalon.

A másik emléktábla Petőfi Sándort illeti, aki útlevele szerint 1847-ben, átutazása alkalmával Szerencsnél látta a legszebbnek a kilátást. A nagyközségi tanács az Árpád és Panoráma útja kezdetén 1973. március 15-én emléktáblát helyezett el, de azt vandál kezek rövid időn belül eltávolították. Javasoljuk pótlását úgy, hogy az tartósan és erősen sziklába legyen ágyazva, a sétány más helyén.

A harmadik emléktábla dr. Petrikovics László volt fogszakorvos és gyűjtője legyen, aki 1901. június 18-án született és 1972. szept. 22-én halt meg — s huzamos ideig élt Szerencsen. (Egerben van eltemetve, sírkamrájában.) Félmillió képeslapot ajándékozott Szerencs községnek. Megérdemli, hogy egy rövid szövegű tábla hirdesse emlékét a Rákóczi u. 91. számú házon: „Ebben a házban élt dr. Petrikovics László fogszakorvos, gyűjtő, a szerencsi képeslevezőlap-múzeum alapítója.”

NÉMETH PÁL

„Ajánlom e könyvet azoknak, akik névtelenül ezt a vasútüzemet megépítették, akik munkája nyomán romjaiból újjászületett, akik egész életüket a vaspálya ügyének adozták, az édesanyáknak, a munkásfeleségeknek, gyermekeknek, unokáknak. Azoknak, akik nyugdíjasokként gondolnak vissza az elmúlt időkre. Nekik ajánlom emberi életünk történelmének e parányát, melynek részesei voltak, emléket állítva azoknak is, akik már nincsenek közöttünk.”

A vaspálya túlsó oldalán című üzemtörténeti könyv meghaladja a hasonló üzemtörténeti visszaemlékezésekkel foglalkozó műveket. A célt, melyet Pál István az előszóban fogalmazott meg, teljes mértékben elérte: visszapillantott a nagy múltú üzem nevezetes eseményeire, gazdagította a helytörténetírást, segítséget nyújtott a magyar vasút múltjának feltárásához. Ezzel elősegíti a szakma szeretetét, neveli a fiatalságot munkahelyének megbecsülésére.

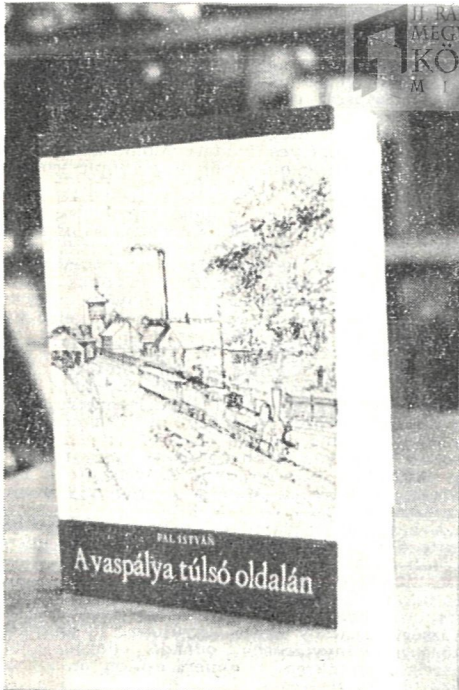
A szerző a 116 éves üzem történetének bemutatását gazdasági, munkásmozgalmi, közművelődési és sport vonatkozásban időrendi sorrendben végzi el. Ez a bemutatás teljes mértékben sikerült.

Külön értéke a műnek, hogy a nevezetes történelmi sorsfordulókat kiemelve tárgyalja: a kapitalista kizsákmányolás időszaka 1917—18, az 1945—49 közötti az újjáépítés, a szocializmus építésének időszaka. A múlt századi anyagot jó érzéssel nem választja el a vasúttörténeti anyagtól, így „mellékesen” áttekintést ad területünk vasúthálózatának fejlődéséről, ezen belül városunk vasútproblémáiról.

A tartalmat jól hangsúlyozza ki a gazdag dokumentáció. A múlt sok eseményét, adatát igen jól egészíti ki a képanyag, az illusztráció, a rajz, a grafikon. A múlt ilyen tárgyi emlékeinek felhasználásáért, de azok megőrzéséért, rendszerezéséért a legnagyobb elismerés illeti a szerzőt.

A jól összeállított, megszerkesztett üzemtörténeti könyv különös értéke, hogy szolgálja a párt művelődéspolitikáját, azon belül is a munkásművelődést.

Az üzem dolgozóinak olyan képet nyújt, amely méltán ébreszti fel — korosztályra való tekintet nélkül — a dolgozók öntu-

datát, a legnemesebb tudati érzelmeket. Emlékműve ez a nagyszerű vasúti munkásnak, aki a vaspálya túlsó oldalán több mint egy évszázadon át állt az utazni vágyók, s az áruszállítók rendelkezésére.

Pál István könyvéért elismerés illeti az üzemvezetést is, hogy lehetővé tette a munka megjelenését, melyet a könyvtárosok figyelmébe ajánlok.

Dr. Kamody Miklós

Könyvtári események

A Sátoraljaújhelyi városi Tanács V. B. művelődésügyi osztálya, a városi-járási könyvtár és a városi-járási művelődési központ 1976. évre **kulturális ajánlóprogramot** adott közre. A felhívás célja, hogy segítséget nyújtson a szocialista brigádok kulturális vállalásának teljesítéséhez, tartalmi színvonalának emeléséhez.

Változatos és sokrétű művelődési lehetőséget biztosít. A programpontokban szerepel többek között a felszabadulási olvasási program könyveinek elolvasása és a művekről való beszámolás is. Segít a munkahelyi és területi közművelődés dialektikus egységének megteremtésében, a gazdasági egységek és közművelődési intézmények egyre mélyebb, tartalmasabb kapcsolatának kialakításában.

A kulturális ajánlóprogramot versenyszerűen hirdették meg. A végleges értékelés és a díjak átadása decemberben történik.

★

A szakmunkástanulók irodalmi műveltségének emelése érdekében a Sárospataki városi Könyvtár a tavasz folyamán hat előadásból álló irodalmi sorozatot, valamint szakmai könyvkiállítást rendez a szakmunkásképző iskola tanulói számára.

★

Lévay József születésének 150. évfordulóján háromnapos **emlékünnepeket** rendeztek Sajtószentpéteren, a költő szülőhelyén. A program-sorozat kiemelkedőbb mozzanatai voltak: a költő emléktáblájának és síremlékének megkoszorúzása, a műsoros Lévay-ünnepség és a nagyszerű honismereti ankét, amelyen a nagyközségből elszármazott közéleti személyiségek is részt vettek. A sikeres rendezvénysorozat a nagyközségi könyvtár és a társadalmi szervek együttműködésének szép példája volt.

★

A Nehézipari Műszaki Egyetem könyvtárának dolgozói **szakmai tanulmányút** keretében **Selmecbányára** látogattak. Megtekintették az egyetem ősenek, a selmeci bányászati akadémiának egykori épületeit, a diákhagyományokban ma is elvenen élő jellegzetes városrészeket és házakat. Meghallgatták a bányászati levéltár igazgatójának előadását, az akadémia 18—19. századi működéséről. A kirándulás során a zólyomi és a beszercebányai múzeumok kiállításait is megtekintették.

Dr. J. Haller, a stuttgarteri egyetemi könyvtár főtanácsosa egy hetet töltött a miskolci Nehézipari Műszaki Egyetem könyvtárában, és igen értékes előadást tartott a **dokumentációs információ-közvetítés** ún. hagyományos és modern útjairól, s az NSZK dokumentációs központjainak megszervezésével kapcsolatos kérdésekről.

★

A szerencsi járási könyvtár januárban a Taktaharkányi AFESZ támogatásával nagyszerű találkozót szervezett Baranyi Ferenc részvételével. A költő műveit Oszler Sándor színművész tolmácsolta. A találkozón jelen voltak a bejáró dolgozók klubjának tagjai is.

★

A Rákóczi községben egy felújított helyiségben nyert elhelyezést a községi könyvtár. A fiatalabb olvasók részére külön gyermekrészlet alakították ki. A községi tanács ráfordítási összege mintegy 120 000 Ft volt. A március 4-i ünnepélyes átadást Moldová György és Sarkadi Imre műveiből összeállított irodalmi ankét követte.

★

A II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár a Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetségének támogatásával **szlovák—magyar irodalmi szerzői estet** rendezett négy, nemzetiséglakta községben. Március 8-án Óhután és Komlósán találkoztak az érdeklődők Filadelfi Mihály és Kormos Sándor költőkkel, akiket az iskolai tanulók szlovák dalokkal köszöntöttek. Március 9-én Bükkszentkereszten, a szerzői est előtt rendezte szlovák óra volt a felsőtagozatos tanulók részére. Az esti találkozón jelen volt Such János, a Magyarországi Szlovákok Demokratikus Szövetségének főtájkára és Hrivnák Mihály, a szövetség munkatársa is.

A negyedik irodalmi est a báziskönyvtárhoz tartozó Szabolcs megyei Felsősima községben került megrendezésre. A költők irodalmi összeállításra jól szolgálta szocialista nemzetiségi politikánk érvényesítését. A találkozók sikerét biztosította az értékes járási hivatalok és községi tanácsok segítségnyújtása, valamint a községi könyvtárosok odaadó, körültekintő szervező munkája is, amiért ezúton mondunk köszönetet.

Az SZKP XXV. kongresszusának tiszteletére rendezett magyar—szovjet baratsági hét alatt reprezentatív kiállításokon mutatták be a szovjet irodalom számos alkotását a mezőkövesdi járás könyvtárai. Szomolya községben a mai szovjet prózáiról Zádory Károly járási könyvtárigazgató, Mezőnyáradon a mai szovjet líráról Laboda Kálmán járási instruktor tartott előadást. Versek és szemelvények színesítették a rendezvényeket, Takács Judit könyvtáros előadásában.

★

A szakirodalom fokozottabb propagálásának nagyon jó alkalmát a különféle könyvvünetek. Az idei mezőgazdasági könyvhónap tapasztalatai alapján megyénkben növekvő érdeklődésről adhatunk számot. Ezt bizonyítják a szép számban megtartott író—olvasó találkozók, a szakelőadások, a filmvetítések, a szakkönyv- és szaklapkiállítások. A könyvhónap megyei megnyitóját Edelenyben, az Alkotmány Termelőszövetkezet klubtermében volt. Hegyi Imre országgyűlési képviselő, a Hazafias Népfront megyei titkára megnyitójában hangsúlyozta, hogy a könyv olvasó kedve ne csak februárra, a könyvhónap idejére korlátozódik, hanem az önművelés igénye az év minden napját töltse ki. Horváth Sándor, a Magyar Mezőgazdaság főszerkesztője ismertette a mezőgazdasági szakirodalom helyzetét és feladatait. Elmondta, hogy hazánkban mintegy 20 szaklap — havonta több mint 250 ezer példányban — kerül forgalomba, s évente 100—120 szakkönyv jelenik meg. Az előadást szakmai filmek vetítése, majd kötetlen beszélgetés követte. A megye területén lezajlott rendezvényekről összegezve megállapítható, hogy a rendezvények aktívak voltak, a találkozók a közönség szakmai érdeklődése jellemezték. A szervezésről is megelégedéssel szólhatunk: a könyvtárosok és a rendezvényeket patronáló szervek megtették minden tőlük telhetőt a siker érdekében.

★

A megyei könyvtár által rendezett Zenetörténet dióhéjban című zenei előadásorozat zárórendezvényére január 16-án került sor — Századunk zenéje címmel. Az esten Láng István Erkel-díjas zeneszerzővel beszélgetett Székely András zenei rendező.

★

Dr. Zsámboki László, a miskolci NME könyvtárának tudományos munkatársa a két ország közötti kulturális egyezmény alapján két hetet töltött Romániában, tanulmányozva a bukaresti és brassói egyetemi könyvtárak működését.

★

A József Attila Klubkönyvtár két sikeres kiállítással folytatta tárlatsorozatát. Februárban fiatal művészek — Bozsik István, König Róbert, Mager Agnes, Pető János, Püspöki István és Szemethy Imre — Ady illusztrációit mutatták be. Március—április hónapban László Gyula egyetemi tanár, régész, műtörténész rajzait látták az érdeklődők. A sokoldalú tudós irodalmi és tudományos életünk kiválóságairól készített remek portrékat. Kéziratgyűjteményének néhány érdekes darabja is bemutatásra került.

A miskolci Tompa Mihály Fiókkönyvtárban hat előadásból álló népművészeti sorozat indult, melynek első előadását dr. Szabadfalvi József, a Herman Ottó Múzeum igazgatója tartotta Mi a népművészet? címmel. Dr. Bodó Sándor a népi fazekasságról, Kunt Ernő a magyar népzeneről tartott előadást. Az előadásokat filmvetítés és zenei bemutató követte.

★

A megyei könyvtár gyermekkönyvtárának Rákóczi emlékezünk és a Játék, dal, tánc című kiadványai méltóan szolgálják az úttörőmozgalmi akcióprogramok sikeres és eredményes lebonyolítását. Júniusra elkészül az Olvasótáborok Borsodban című módszertani anyag, mely segítséget nyújt az olvasótábori élet kialakításához. A gyermekkönyvtár által már korábban kiadott Borsod keméiához kapcsolódó ipara című kiadvány alapján április 12-én megyei szintű vetélkedőt rendeztek. Minden járás és város 3—3 gyermekolvasóval nevezett be. A tavaszi szünetben a gyermekkönyvtárosok eredményesen készítették elő a versenyzőket. A legjobban szerepelt gyermekolvasók augusztusban 10 napos táborozáson vesznek részt.

★

Januárban a miskolci Kaffka Margit Fiókkönyvtárban a 37. számú Iskola tanulóival közösen Fekete István-emlékműsort állítottak össze. A könyvtárosok, pedagógusok, gyerekek ötletes munkájának eredményeképpen a Túskevár című művét dramatizálták. Az íróra Nagy Domokos imre emlékezett.

★

A Sárospatakon március 3-án Janikovszky Éva írónővel, 16-án pedig Balogh Béni íróval találkoztak az ifjú olvasók.

★

Nagy sikerrel fejeződött be a kisiskolások Rákóczi emlékezünk rendezvénysorozata a megyei könyvtár gyermekkönyvtárában. 170 kisdobos lelkes gyűjtőmunkát végzett. Szülők, pedagógusok előtt számoltak be ismereteikről dalban, táncban, vers- és prózamondásban.

★

A sárospataki Városi Könyvtár a Rákóczi-évforduló alkalmából pályázatot hirdetett az általános és középiskolai tanulók részére három témakörből:

Rákóczi személye a magyar ifjúsági irodalomban;

Rákóczi-emlékek városunkban;

Sárospatak szerepe és jelentősége II. Rákóczi Ferenc életében.

A pályamunkák értékelése és díjazása a gyermek- és ifjúsági könyvhétben lesz, május hónapban.

★

Március második hete magyar—szovjet baratsági hét volt Miskolcon. A Városi Könyvtár valamennyi fiókkönyvtárban kiállítást rendeztek a Szovjetunió életét bemutató könyvekben.

A miskolci Városi Könyvtár Ifjúsági Fiókkönyvtára megújította zenei rendezvényeit. Kamarakonzertek várják negyedévenként egy alkalommal az érdeklődőket. Az első műsort a miskolci fúvósötös adta, s itt hangszerismertetésre is sor került. Áprilisban a Miskolci Vonósnégyes mutatkozott be.

★

Augusztusban a csanyiki úttörőtáborban 10 napos olvasótáborot szervez a megyei gyermekkönyvtár, 50 gyermek részvételével. Ezt követően 10 napos ifjúsági táborozáson vesznek részt azok, akik a könyvbarátkör tagjai voltak több éven keresztül, s folytatják munkájukat úttörőcsapatoknál, mint ifjvezetők.

★

A Nehézipari Műszaki Egyetemen rendezték meg az egyetemi és főiskolai könyvtárak 2. országos konferenciáját. A rendezvényen az ország valamennyi felsőfokú oktatási intézménye képviseltette magát, összesen 231 küldöttel.

★

Március 28-án Mezőcsáton, a Járási Könyvtár szervezésében rendhagyó irodalomórát tartott Csák Gyula író és Bata Imre irodalomtörténész, a Nógrádi Sándor Gimnáziumban.

★

Az Edelényi nagyközségi és járási Könyvtár kertbarát szakkört alakított. A részvétel egyetlen feltétele a könyvtári tagság. A mezőgazdasági kör célja és egyben feladata a termelést segítő tapasztalatcserék, előadások, bemutatók szervezése, a szakismeretek terjesztése és ismertetése. A szakkör rendezvényeit minden szerdán a járási könyvtárban tartja.

1975 őszén a miskolci járásban Bükkszentlászló, Sajóvamos, Gesztely, Onod és Felsőzsolca községi könyvtárai kaptak új felszerelést. Onod és Felsőzsolca a 30 év 30 könyvtár pályázat nyerteseként minisztériumi támogatással új helyiséget is kapott. Bükkszentlászló mint nemzetiégi közseg kapott megyei támogatást, a sajóvamosi tanács pedig saját erőből újította fel könyvtárát, melyért elismerés illeti. Gesztelyben közös összefogással teremtetek kulturált környezetet a könyvtár számára, mely ebből az ünnepélyes alkalomból vette fel a községben járt Csokonai Vitéz Mihály nevét. A könyvtáratavásokat Györfvári János és Dariday Róbert színművészek irodalmi műsorai színesítették.

★

II. Rákóczi Ferenc születésének 300. évfordulója alkalmából március 29-én Onodon nagyszabású ünnepségsorozat keretében Takács Tibor író találkozott olvasóival. A történelmi nevezetességű helyen megtartott találkozón az író színes diavetítéssel illusztrálta törökországi élményeit.

★

A megyei könyvtár módszertani osztálya Sátoraljaújhelyen szervezte meg a járási és a városi könyvtárigazgatók idei első értekezletét. A tanácskozáson elsőként a Sátoraljaújhelyi járási-városi Könyvtár igazgatója, dr. Mák Mihályné tartott részletes beszámolót a könyvtár 1975. évi helyi és hálózati tevékenységéről. Ezután Pócsi Gusztáv osztályvezető a statisztikai adatok alapján elemezte a megyei könyvtárainak helyzetét. A másnapi programban a pálházi Körzeti Könyvtár és a Hollóházi Porcelángyár megtekintése szerepelt.

Összeállította:

MOLNÁR PÁLNÉ

Szerzői névmutató a Borsodi Könyvtáros 1975-ös évfolyamához

BALOGH BÉNI 1. sz. 29. p., 3. sz. 18. p.
 CSANK JENŐ 3. sz. 10. p.
 DOBROSSY ISTVÁN 1. sz. 33. p., 3. sz. 20. p.
 DREMEL ÉVA 1. sz. 16. p.
 GULYÁS JÁNOS 3. sz. 15. p.
 GULYÁS MIHÁLY 3. sz. 1. p.
 GYÓRI ERZSÉBET 2. sz. 1. p., 3. sz. 8. p.
 HUBAY ÁGNES 2. sz. 4. p., 13. p., 3. sz. 9. p.
 KISS ÁRPÁD 2. sz. 33. p., 3. sz. 19. p.
 KLUGER LÁSZLÓNÉ 2. sz. 28. p.
 KOPASZ ERZSÉBET 1. sz. 18. p.
 KOVÁCS MIHÁLY 2. sz. 23. p.

MYCKO TIBOR 2. sz. 26. p.
 NÉMETH PÁL 1. sz. 31. p.
 PÓCSI GUSZTÁV 1. sz. 9. p., 2. sz. 32. p.
 SLEZSÁK IMRE 1. sz. 30. p.
 SZABÓ GYULA 1. sz. 6. p., 2. sz. 19. p., 29. p.
 B. TÓTH LAJOS 1. sz. 21. p., 2. sz. 8. p., 3. sz. 6. p.
 UDVARDI LAKOS ENDRE 3. sz. 15. p.
 URSZIN SÁNDOR 1. sz. 6. p., 2. sz. 11. p.
 VÁRADI GYÖRGYNÉ 3. sz. 7. p.
 VÖRÖS ZOLTÁNNÉ 1. sz. 16. p.
 ZSÁMBOKI LÁSZLÓ 2. sz. 11. p., 26. p.
 ZSIDAI JÓZSEF 2. sz. 9. p.

Tartalommutató

a Borsodi Könyvtáros 1975-ös évfolyamához

1. TANÁCSI KÖNYVTÁRAK

HUBAY ÁGNES: Beszéljessünk a jó könyvről! 2. sz. 2—4. p.

HUBAY ÁGNES: Az Olvasó Munkásért mozgalom értékelése a B.-A.-Z. megyei tanácsi közművelődési könyvtárakban. 2. sz. 12—13. p.

HUBAY ÁGNES: Az ünnepi könyvhét tanulságai Borsod megye könyvtáraiban. 3. sz. 8—9. p.

PÓCSI GUSZTÁV: A tanácsi közművelődési könyvtárak 1974. évi eredményei számokban. 1. sz. 7—9. p.

B. TÓTH LAJOS: Melyik az a könyv? (1974.) 3. sz. 2—6. p.

1/a. Megyei könyvtár

A Borsod megyei KISZÖV elnöksége és a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár közötti együttműködési megállapodás alapján készült 1975. évi munkaterv. 2. sz. 16—17. p.

ZSÁMBOKI LÁSZLÓ: Dr. Uhlmann Aladár nyugdíjba vonult. 2. sz. 9—11. p.

KOVÁCS MIHÁLY: Miniatűr könyvek gyűjtése. 2. sz. 20—23. p.

Megállapodás a Borsod megyei KISZÖV elnöksége és a II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár együttműködéséről. 2. sz. 14—15. p.

1/b Járási és városi könyvtár

GULYÁS JÁNOS: Olvasótábor Telkibányán (1975.) 3. sz. 15. p.

GYÓRI ERZSÉBET: Új könyvajánlási forma a miskolci Városi Könyvtár könyvtáraiban. 3. sz. 7—8. p.

KOPASZ ERZSÉBET: 25 év a szocialista könyvtárügy szolgálatában. 1. sz. 17—18. p.

B. TÓTH LAJOS: Város és falu között. 1. sz. 19—21. p.

VÁRADY GYÖRGYNÉ: A szocialista brigádok és a könyvtár kapcsolata Sároaljaújhelyen. 3. sz. 6—7. p.

VÖRÖS ZOLTÁNNÉ — DREMMEL ÉVA: A miskolci Városi Könyvtár Dayka Gábor Fiókkönyvtárának 10 éve a statisztika tükrében. 1. sz. 11—16. p.

1/c. Községi könyvtár

SLEZSÁK IMRE: Meghalt Hlebick János, a könyvtár öreg mecénása. 1. sz. 30. p.

SZABÓ GYULA — URSZIN SÁNDOR: A szlovák lakosságú községek könyvtárosainak és pedagógusainak tanácskozása. 2. sz. 18—19. p.

2. TUDOMÁNYOS ÉS SZAKKÖNYVTÁRAK

CSANK JENŐ: A szakirodalmi információ és a nagyvállalat. 3. sz. 10. p.

MYCKO TIBOR — ZSÁMBOKI LÁSZLÓ: Az NME könyvtárának reprográfiai tevékenysége. 2. sz. 24—26. p.

3. SZEMLE

DOBROSSY ISTVÁN: Borsodi Levéltári Füzetek, 1—3. 1. sz. 32—33. p., 3. sz. 19—20. p.

KISS ÁRPÁD: A bányászat és rokontudományai. 2. sz. 32—33. p.

KISS ÁRPÁD: Egyetemi bibliográfia 1949—1974. 3. sz. 18—19. p.

KLUGER LÁSZLÓNÉ: 30 éve történt — irodalmi jegyzék. 2. sz. 27—28. p.

PÓCSI GUSZTÁV: Településhálózat-fejlesztés, Borsod-Abaúj-Zemplén megye településhálózat-fejlesztési terve. 2. sz. 30—32. p.

SZABÓ GYULA: Az irodalomnépszerűsítés egyszerűbb formái a könyvtárakban. 2. sz. 29. p.

4. EGYÉB

BALOGH BÉNI: Találkozáim Borsodban (Élmények és tapasztalatok). 1. sz. 22—29. p., 3. sz. 16—18. p.

GULYÁS MIHÁLY: A mindenható könyv. 3. sz. 1—2. p.

GYÓRI ERZSÉBET: Üdvözlét az olvasónak! 2. sz. 1. p.

NÉMETH PÁL: Megyei térkép, mint hiányzó munkaeszköz. 1. sz. 31. p.

SZABÓ GYULA — URSZIN SÁNDOR: A megyei közgyűjtemények a közművelődési párthatározat megvalósításáért. 1. sz. 1—6. p.

B. TÓTH LAJOS: Táj költővel, mögötte hegyek. 2. sz. 5—8. p.

UDVARDI LAKOS ENDRE: Megyei könyvtár Liège-ben. 3. sz. 10—15. p.

Hajdú Júlia a Szabad Föld edelényi estjén

(Fotó: Slezsák)

Jókai Anna író—olvasó találkozón Edelényben

(Fotó: Slezsák)

E számunk szerzői

DR. BENKŐ CSABÁNÉ, a megyei könyvtár zenei részlegvezetője; BEREZ JÓZSEF, a megyei könyvtár igazgatója; BORSODI GYULA, a Miskolci Rádió munkatársa; DOMIN KÁROLY, a megyei könyvtár munkatársa; GULYÁS JÁNOS, az encsi járási könyvtár igazgatója; HUBAY ÁGNES, a megyei könyvtár osztályvezető-helyettese; DR. KAMODY MIKLÓS, a Miskolci Postaigazgatóság osztályvezetője, MEGYESI BERTALAN, a nekézsényi községi könyvtár vezetője; NÉMETH PÁL, a szerencsi MÁV szakszervezeti könyvtár vezetője; PÓCSI GUSZTÁV, a megyei könyvtár osztályvezetője; DR. J. SCHMIDMAIER, a Bergakademie Freiberg könyvtárának igazgatója; SERFŐZŐ JÁNOS, a központi járás igazgatója; SZABÓ GYULA, a megyei könyvtár igazgatóhelyettese; B. TÓTH LAJOS író; URSZIN SÁNDOR, a megyei könyvtár osztályvezetője.

A SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG TAGJAI:

Berez József (elnök)

Bárdos Józsefné
Csongor Lipótné
Godó Ferencné
Gulyás János
Gyuresák Vera
Hubay László
Kiss László
Kocsis Jánosné
Kopasz Erzsébet
Mák Mihályné dr.

II. RÁKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
M I S K O L C I

Mihalkó Zoltánné
Molnár Pálné
Papp Attila
Pócsi Gusztáv
Serfőző János
Slezsák Imre
Szegedi Pálné
B. Tóth Lajos
Varga Ferencné
Zádory Károly

A SZERKESZTŐSÉG TAGJAI:

Győri Erzsébet
Hernádi Istvánné
Magyar András
Szabó Gyula (felelős szerkesztő)
Urszin Sándor
Dr. Zsámboki László
Bodnár Barna (képszerkesztő)

TARTALOMJEGYZÉK

BERECZ JÓZSEF: Könyvtárgyarapító Rákócziak — — — — —	1
PÓCSI GUSZTÁV: A tanácsi közművelődési könyvtárak 1975. évi eredményei a statisztika tükrében — — — — —	4
HUBAY ÁGNES: Az 1975. évi jubileumi olvasómozgalom megyénkben — — —	7
SERFŐZŐ JÁNOS: Az olvasási program mérlege a miskolci járásban — — —	10
B. TÓTH LAJOS: Jelentés a 2026 munkásolvasóról — — — — —	11
GULYÁS JÁNOS: A közművelődési és az iskolai könyvtárak együttműködése az encsi járásban — — — — —	15
MEGYESI BERTALAN: A könyvtár és az iskola együttműködése Nekézsenyben	18
DR. BENKŐ CSABÁNÉ: A megyei könyvtár zenemű- és hangtáráról — — —	19
SZABÓ GYULA—URSZIN SÁNDOR: Felszabadulási emlékkönyvtárak megyénkben — — — — —	21
BORSODI GYULA: Miért feledték el a miskolci nagy szatírát? — — — —	25
DR. J. SCHMIDMAIER: Vendégként borsodi könyvtárakban. Egy német könyv- táros látogatása Miskolcon és környékén — — — — —	28
DOMIN KÁROLY: Antonin Sova (1864—1928) — — — — —	30
BERECZ JÓZSEF: A félévszázados Korunk köszöntése — — — — —	32
NÉMETH PÁL: Irodalom- és művelődéstörténeti emlékhelyek Szerencsen, emléktábla nélkül — — — — —	32
DR. KAMODY MIKLÓS: „A vaspálya túlsó oldalán” — — — — —	33
KÖNYVTÁRI ESEMÉNYEK — — — — —	34
SZERZŐI NÉVMUTATÓ a Borsodi Könyvtáros 1975-ös évfolyamához — — —	36
TARTALOMMUTATÓ a Borsodi Könyvtáros 1975-ös évfolyamához — — —	37

Zenehallgatás a megyei könyvtárban (Fotó: Bodnár Barna) ►

FRANKÓCZI FERENC
MAGYAR NYELVI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
MISKOLC

II. RAKÓCZI FERENC
MEGYEI ÉS VÁROSI
KÖNYVTÁR
M I S K O L C

PRO PATRIA ET LIBERTATE

1676 — 1976